

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Liber XXXIV. Septimum, & Decimum Decalogi Præceptum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

LIBER XXXIV.
SEPTIMUM ET DECIMUM
DECALOGI PRÆCEPTUM.

HABETVR hoc Præceptum Exo. 20. Non furtum facies. Ad cuius expositionem ostendam, quid furtum, quale peccatum, quenam quantitas ad lethale sufficiat, quæ modis committatur. Subiiciam de furto filii familiæ, uxoris, famulorum, ac Regularium tractationem. Nomine autem furti in presenti solum intelligo iniustam rei acceptionem: iniustam autem retentionem, quæ restitutioni obnoxia est, materiam de usuris, reliqua, quæ ab aliquibus Doctoribus hic elucidantur, in sextum Volumen de Iustitia & Iure proximum sciungo.

SECTIO PRIMA.

De Præcepto Septimo, ac Decimo Decalogi receptiores
sine lite Sententiæ.

CAPVT I.

Quid sit Furtum?

FURTUM est occulta rei aliene acceptione, domino rationabiliter inuito. Dicitur occulta, ut à rapina, & aliis iniustis acceptionibus per iniquos contractus, quæ sunt domino sciente, ac vidente, distinguatur. Dicitur rei aliene, quia acceptio rei tuæ, quæ apud alium est, non est furtum, saltem quæ inas quamvis possit esse furtum, quatenus res illa sit alteri commodata, vel oppignorata. Dicitur domino inuito, quia si crederes, dominum ratum habere, & non dissentire, furtum non esset. Additur rationabiliter, ut innuatur, non committi furtum ab eo, qui aliquid aufert, quando dominus est rationabiliter inuitus: verbi gratia, quando aliquid per modum iustæ compensationis, vel in extrema necessitate accipitur. D. Thom. 2. 2. question. 66. articulo tertio, Sylui. ibi, Reginald. libro vigesimo tertio numero decimo, Lessi. libro secundo. Escob. & Menz. Theol. Moral. Tom. IV.

capite 12. dubio primo. Nauar. sum. capite 17. numero 1.

Furtum, & rapina differunt specie in ratione iniuriæ, quia rapina incurrit violentiam, Furtum, & quæ sit domino scienti, quam furtum exclu- rapina diff- dit. Ab iniuria verò, quæ sit per iniquos con- ferunt spe- tractus, furtum, & rapina differunt; quia cie; & in furto, & rapina patitur dominus damnum ratione in- omnino inuoluntariè, nempe per ignoran- iniuria- tiam, vel per vim: in contractibus autem patitur damnum inuoluntariè mixtim; si sciat contractus iniquitatem. Medina Codic. de rebus resipien. qm. 4. Sylui. 2. 2. qu. 66. art. 4. Sayr. in Clau. l. 9. cap. 13. num. 9. & 10; ex D. Tho. 2. 2. qu. 66. art. 4.

CAPVT II.

Furtum quale peccatum, Vbi de
furtis minutis.

FURTUM ex genere suo est peccatum mortale. Quia infert proximo nocumentum, quod suo ex- ge- est.

nere mortale
est furum,
quomodo
possit fieri ve-
niale.

est contra charitatem. Attamen fieri potest, ut sit tantum veniale, scilicet ex indeliberatione, & paruitate materie, & quando dominus non est iniurus quoad substantiam rei accepta, sed solum quoad modum. Unde fit, ut filius clam accipiens aliquid a patre, vel avo, & xor. a matre, nepos a patruo, vel amicus ab amico liberali, ac benigno sapius a mortali excusetur, quando verosimiliter ob iustam causam creditur dominus concessurus, si peteretur. D. Tho. 2. 2. q. 65. a. 6. Sylui. ibi. Bonac. de contr. d. 2. q. 8. pun. 1. n. 6. Sayr. in Clavi. l. 9. cap. 14. & alij communiter.

4
Potest fur-
tum veniale
fieri mortale
ratione nota-
bilis damni.

Fortum, quod est veniale ex paruitate materie, potest fieri mortale ratione notabilis damni, vel altius causa concurrentis: v. g. si quis tutori scias furripit, vel factori pecus, nec possint aliunde habere. Unde si cupiam auferre rem parvi momenti, quam tamen ille magni facit, te cognoscente, & propter quam valde ille perturbabitur: non erit peccatum lethale in specie furti, sed in specie damnificationis iniusta. Si autem fur sciat, tale solere pretere, impre- cari, blasphemare, erit peccatum scandali per- tinens ad eam peccati speciem, cuius sciebat suo furto, etsi exiguo, se fore causam. Valent. tom. 3. d. 5. qu. 10. punct. 5. Sotus de iust. l. 5. qu. 3. art. 3. Sayr. in Clavi. lib. 9. c. 15. n. 15. Ludou. Lop. par. 1. Instru. cap. 93.

5
Maior requi-
ritur quanti-
tas ad pecca-
tum mortale
furti, quando
quis eidem
magnis tem-
poris inter-
uallis subtra-
hit.

Certe maior requiritur quantitas ad pecca- tum mortale furti, quando quis eidem magnis temporis intervallis subtrahit parvis furtis, & non ex industria, sed per occasionem; quam dum brevi tempore, & ex industria, vel simul accipit. Quia homines minus aere ferunt, sibi auferri longo intervallo, & calu quaedam mi- nima etiam ad notabilem quantitatem, quam eandem quantitatem simul, vel partes de in- dustria. Unde qui auferendo decem, verbi gratia, ab eodem simul vel per partes de in- dustria lethaliter delinquit: requiruntur 15. vel 16. aut etiam 20. ut quis sub peccato mor- tali teneatur restituere per minuta furta fortui- ta acquisita, praesertim si longis intervallis sint facta. Lessi. libro 2. capite 12. dub. 8. nu- mero 46. Megala 2. 2. libro 2. capite 1. quast. 3. numero 36. Diana par. 1. tractat. 6. resol. 34. Nauar. sum. capite 17. numero 139. Bona- cin. de contr. d. 2. question. 8. punct. 1. numero nono.

6
Furans mi-
nima a pluri-
bus cum in-
tentione ac-
cipiens nota-
bilem quan-
tatem, pec-
cat lethali-
ter.

Capiens minima a pluribus cum intentione coaceruandi notabilem quantitatem, pec- cat mortaliter illa intentione, & quovis exter- no furto minuto ex eius vi procedente. Si au- tem ex hisce minutis furtis notabilem acqui- suit quantitatem sub mortali tenetur ad re- stitutionem, modo iniuris dominis id fece- rit. Quia ablatio rei notabilis est peccatum mortale, & sub mortali restituendum a quo ablatum, etiamsi non inferat ei, a quo fue- rit sublatum. Valent. 2. 2. d. 5. question. 10. puncto tertio, Salon. ibi. questione sexagesima sexta, articulo sexto, Lessi. libro 2. capite 12. dub. 7. Sylui. 2. 2. qu. 66. art. 6. quast. 3. concl. 1. Sayr. in Clavi. lib. 9. cap. 15. nu- mero 27.

7
Secus qui per
furta minima
non intendit
rem notabi-
lem acqui-
re.

Porro qui per furta minuta non intendit notabilem acquirere quantitatem, sed ex oc- casione ea committit: non peccat lethaliter priusquam ad tantam quantitatem perveniat

quae continuata cum praecedente sit notabilis. Requiritur vero, ut furta paulatim facta mor- taliter continentur, quod fiant aut intentione furandi quantitatem notabilem, aut in eo- dem genere negotij, & non per magna tem- poris intervalla, aut respectu alicuius commu- nitatis: & tunc iuxta communem Doctorum sententiam ultimum furum implens quanti- tatem notabilem, sit lethale peccatum, quod sub eodem lethale restitutioni esse obnoxium. Valq. 1. 2. to. 1. d. 145. c. 2. Azor. p. 3. l. 5. c. 13. q. 4. Nauarra de restit. l. 3. c. 1. d. 6. n. 51. Diana p. 1. tr. 4. resol. 34. Scio Nauarum sum. c. 17. n. 139. & Lessi. l. 2. c. 12. dub. 8. n. 4. docere, furum il- lud ultimum per se esse veniale solummodo; sed de intentione voluntariam rei aliene in no- tabili quantitate, quae tunc inchoatur, esse le- thalem. Unde colligo, posse dari furta solum venialia, quae sub mortali ad restitutionem obli- gent: quod improbabile non reputam.

Cum plures vni per minuta furta grave in- ferunt damnum, & id sit ex communi consi- lio, omnes peccant lethaliter, & ad restitutio- nem in solidum tenentur. Quia cum singuli ad damnum notabile cooperentur, sequitur forte ex il- lingulis peccare mortaliter, & teneri sub mor- tali ad restitutionem. Et quia singuli simul cum aliis notabilem quantitatem retinent cum damno domini: cum autem hoc damnum no- tabile sit individuum, nec addit maior ratio, cur vnus magis teneatur ad damnum notabi- le, quam alius: sequitur, singulos teneri. Azor. p. 1. lib. 5. c. 3. q. 5. Nauar. l. 7. n. 130. Sanch. Decal. l. 7. c. 21. n. 19. Turrian. d. 35. dub. 2. & alij communiter.

At si id casu fiat, ita ut alter alterius non sit confcius, nemo lethaliter peccat, neque ad re- stitutionem tenetur. Quia nemo illorum est notabilis damni causa; & quia quando conf- cius nullus fuit, nequit libere, ac morali- ter, damnum, quod vnus intulit, cum praeced- tibus, aut subsequenibus continuari. Quan- do tamen aduertunt, notabile damnum infe- rendum ex illis minutis furtis, nulli singuli mortifere delinquant, si suam partem non re- stituant, scilicet. 1. discutimus. Est communis sen- tentia.

An vero nouum peccatum committat, qui post quantitatem notabilem per minima furta sublatam, addit alia parua furta? sub distin- ctione respondeo, si fur dam noua furta com- mittit, doluerit iam de furtis praelapsis, & de- beat restituendi propositum prima opportuni- tate: peccabit solum venialiter, & quando il- la noua furta rursus ad quantitatem notabi- lem ascendent, nouum peccatum lethale per- petrabitur. Quia cum penitentia interrumpat quantitatem praecedentium continuationem, materia subsequens non integrabit vniam quantitatem cum praecedente, & consequenter materia subsequens ut levis non sufficit ad lethale peccatum, donec de nouo ad notabi- lem quantitatem perveniat, modo furripie- di maiorem quantitatem non adit intertio. At si fur actum voluntatis retinendi alienum in notabili quantitate, non interrumpit, & cum aduertentia praetitorum noua fur- ta leuia committat, mortaliter delin- quet. Quia illa quantitas moraliter con- tinuatur, & fur implicite renouat actum voluntatis

ELSCOBAB

Theol. Mor.

Tom. III. IV

E. IV

Sect. I. De Præcep. 7. & 10. Recep. Sent. 339.

voluntatis retinendi notabilem rem alienam: sed quoties innovatur huiusmodi actus voluntatis toties peccatum novum committitur: Ergo. Lessi. l. 2. c. 1. n. 44. Sanch. Decal. l. 7. c. 21. num. 7. Diana p. 2. tr. 17. resol. 43.

11 Qui aufert leuem quantitatem ab vno, à quo alij notabilem abstulerant, non delinquit lethaliter. Quia non est causa notabilis damni, quod iam ab alio fuerat illatum: vnde furtum ex parte sua in parva est quantitate. Nec enim illa quantitas levis non videtur cum magna quantitate, quam alij abstulerant, continuari & sic damno notabili minimè cooperari. Sanch. l. 7. Decal. c. 21. n. 3. Valq. l. 2. d. 146. cap. 2.

12 Qui furto, vel iniuste rem alienam, aut alteri debitam detinet, continuè actu peccat totò eo tempore, quo cum possit, non restituit. Quia non restituendo, lædit continenter proximum ipsam à possessione, & vbi rei suæ, vel debitæ impediens: quæ læsio quò diutius durat, eò maior censetur; moraliter tamen loquendò per illam voluntariam detentionem non fit novum peccatum, sed continuatur antiquum, quod antè per acceptationem fuerat inchoatù. Sotus de iust. l. 4. q. 7. a. 4. Lessi. l. 2. c. 1. 2. dub. 3. num. 11.

13 Tripliciter potest interrumpi illud actuale detentio iniquæ peccatù, ita ut formaliter nò continetur. Primum ratione ipsius propositi: dum quis scilicet propositum detinendi mutat; constitutis, prima opportunitate restituere. Secundò ratione detentiois externæ, quadd illa in se incipit non esse amplius iniuriola, quia facta est, v. g. impossibilis ob penuriã, &c. Tertiò ratione hominij, vel alterius distractionis. Suar. tom. 4. d. 2. l. 2. c. 5. n. 30. Henric. l. 2. c. 5. n. 5. Valq. l. 2. d. 75. c. 3. Bonac. de restit. d. 1. q. 6. p. 1. num. 11. Diana part. 2. tract. 2. resol. 28.

14 Quisquā in extrema necessitate constitutus, potest capere re alienā ad suā egestatē subleuandam. Quia necessitas extrema facit omnia communia. Modò dominus rei in necessitate aequali non existat. Quia in pari causa melior est conditio possidentis. Vnde talis acceptio non est furtum, aut rapina; non enim fit domino iure iuncto: qui tenetur consentire, cū egēs ille iure suo utatur. Imò si dominus velit prohibere, potest in extrema necessitate constitutus aduersus illum se tueri, tanquam qui iniuste ab altero inuaderetur: etsi necesse sit, seruatò iustæ defensionis moderamine, impedire eum occidere. D. Tho. 2. 2. q. 66. a. 7. Tolet. l. 5. c. 15. n. 5. Lessi. l. 2. c. 1. 2. dub. 12. Nauat. sum. c. 17. n. 5. Sayr. in Clau. l. 9. c. 14. n. 18. Sylui. 2. 2. q. 66. a. 7.

CAPVT III.

De quantitate ad lethale peccatum sufficiente.

15 Profectò illa quantitas est sufficiens ad mortale peccatum furti, quæ omnibus consideratis, graue infert domino noxamentum, vel notabili priuat utilitate. Vnde non potest in genere taxari, quæ quantitas sit notabilis, sed hæc pro varia personarum, ac locorum conditione, prudentum arbitrio erit statuenda. Quia Esch. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

quod respectu vnus notabile censetur, respectu alterius modicū reputatur. Valq. Opusc. de rest. cap. 5. §. 1. dub. 5. & alij communiter.

Vnde respectu omnium personarum illud, quæ splendide alunt familiam nummus aureus est materia notabilis sufficiens ad lethale. Quia tale furtum licet non noceat huiusmodi personis quoad victum, videtur tamen notabiliter nocere, quatenus nummus aureus ad alendam familiam inferuit, & potest esse menstruum vnus famuli inferioris Salarium. Respectu Regum aliquid potest adiacere materiæ, vt grauis existat. Respectu mediocriter diuitum, qui ex suis redditibus victitant, quatuor vel quinque Regales quid notabile censetur. Quia illis fere ad vnus diei victum sufficit. Respectu personarum, quæ suo artificio, & opera se sustentant, & dicuntur mechanici tres Regales ad peccatum mortale sufficiunt. Quia inde comode victitant, & hæc sūma fere mercedem diurnam exæquat. Respectu vero pauperis, qui mendicando sibi consulit, vnus Regalis, imò dimidiatus est sufficiens peccati lethalis materia. Denique respectu omnium illam dixerim grauis furti sufficientem esse materiā, quæ ad honestum vnus diei iuxta statum cuiusque victum sufficiens videatur. Medina C. de restit. q. 10. Nauarra de restit. l. 3. c. 1. n. 35. Lessi. l. 2. c. 1. 2. dub. 1. n. 29. & 30. Sayr. in Clau. lib. 9. c. 15. n. 9. Bonac. de contr. d. 2. q. 8. p. 1. n. 7. Regim. l. 23. n. 19. Diana p. 2. tr. 17. resol. 57. Sylui. 2. 2. q. 66. art. 6. conclus. 4. Adnotariū autem ex Nauarro sum. c. 17. n. 4. censi etiam peccare mortaliter illū, qui saltem vno vel altero asse non abest à quantitate exposita. Quia quæ parum distant, nihil distare videntur: & quantitas hæc non mathematicè, sed moraliter est statuenda.

Dixi autè grauem ad lethale peccatum esse materiā illā, quæ ad honestū vnus diei victum cuique sufficiunt. Quia res hæc non potest ex quantitate pecuniæ diffiniri, valor enim pecuniæ non est idem omnium respectu gentium: non ergò qualitas furti potest ab ipsa pecunia censi. Est mortale sit quatuor, aut quinque Regales in Hispania furripere, apud Indos hæc deficit regula, quibus ob aurum, argentique abundantiam vnus Regalis est monetarum infima, vt P. Molina to. 3. de iust. d. 683. aduertit.

CAPVT IV.

De filiorum furtis.

18 Lethaliter delinquit filius, qui notabile summam subripit ex bonis, quorū possessione, & vsum fructū parēs habet, ipso merito inuito. At si filius bona castrensia, vel quasi, accipiat, lem summam mortaliter nò peccat. Quia illorū proprietates, & vsum fructū ad ipsū pertinent. Omnes communiter.

Profectò non idè ceterū notabile in furtis filiorum; quòd tale in externorum furtis censetur: sed maior quantitas requiritur, quæ quidem non est eadem respectu omnium: Sed varia pro status, ætatis, personarū, locorum, aliarumq; circumstantiarū conditione, prudētis iudicio. Quia pater nō ita est inuitus circa filiorum furta sicut circa fortū aliorū. Consequenter pro varietate circumstantiarum, vt amoris, indulgentiæ, &c. fieri potest, vt maior quantitas requi-

ratur, ubi pater inuitus sit circa furti substantiam, quam quoad modum. Unde potest contingere, ut filius surripens duos aureos non peccet lethaliter, & qui sex argenteos furatur, mortaliter delinquat. V. gr. si pater sit valde diues non est censendus lethaliter delinquere filius qui ab eo duos, vel tres nummos abripiat aureos, ut licite cum suis amicis iuxta reliquos suar qualitatibus, etiam inuito parente colludat. Quia non est rationabiliter inuitus, præcipue si filius supremam attingat iam adolescentiam. At si pater sit mediocriter diues, non est censendus filius lethaliter peccare, septem vel octo argenteorum clam valore accipiens. Verum si pater arti sit mechanicæ addictus, quidam existimant quatuor argenteorum valorem esse ad lethale sufficientem. Bonac. de restit. d. 2. q. 20. p. 1. n. 5. Reginald. l. 6. n. 27. Casp. penult. r. 8. d. 5. sect. 7. n. 3. Sylui. 2. 1. q. 65. art. 6. concl. 3. Valq. de rest. cap. 4. §. 2. dub. 6. num. 45. Sayr. lib. 9. cap. 16. num. 1.

20 *De restitu-* Filius, qui bona, quorum pater habet do-
da a filiis minium, vel vsum fructum, accipit, tenetur restituere de re ablata, si existat si vero non existat, de aliis bonis castrensibus, vel quasi castrensibus, si habet si non habet, tenebitur in partitione hereditatis cum fratribus computare, quod surripuit, in suam partem: nisi constet, alios fratres tantumdem expendisse, vel patre condonasse: aut vero similiter credatur patrem condonaturum. Quia tunc pater non videtur inuitus circa substantiam acceptionis, sed solummodo circa modum. Molina tom. 1. de iust. d. 142. Lessi. lib. 2. cap. 12. dub. 13. num. 77. Sayr. in Clau. lib. 9. cap. 16. num. 19.

21 *Non peccat* Non peccat mortaliter furti delicto filius expensum aliquid in elemosynas, vel honestam recreationem iuxta statum. Quia pater inuitus rationabiliter non censetur. Item si in extrema, vel graui necessitate proximi subripiat, ut ei subueniat. Vel si accipiat ex bonis suis castrensibus, vel quasi castrensibus, nempe ex partis occasione militiæ, vel officij publici, vel beneficij, &c. Vel si parens sit hæreticus, bona aduentitia filij, in quibus ille habebat vsum fructum, redeunt ad filium, & vsum fructum cum proprietate consolidatur. Porro si filius gerit patri negotia, potest deductis expensis, quas pater agit in eo alendo, pro labore, & industria tantumdem accipere, quantum extraneo daretur, nisi facere id gratis intendat. Ad hoc tamen necessum est, ut filius ostendat expresse, vel tacite, se velle lucrari: & constet, parentem non facturum per se, neq; inuenturum alium, qui gratis, vel minoris efficiat. Denique non potest filius vsum fructum istiusmodi lucris sibi vindicare ante patris mortem, vel suam emancipationem. Quia lucrum hoc inter bona aduentitia, quæ pertinet ad patrem, connumeratur. Nauar. sum. c. 17. n. 14. & 157. Lessi. l. 2. c. 12. dub. 13. r. 79. 80. & 81. Ludou. Lop. p. 2. c. 23. Reginald. c. 20. n. 27. & 28. Diana p. 4. r. 4. resol. 66. Angel. v. Peculium, n. 11. Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 4. cap. 8. num. 6. Bonac. de rest. d. 2. q. 10. p. 1. num. 1. a num. 6.

CAPVT V.

De furtis Vxoris.

22 *Non peccat* Si Vxor auferat marito pecunias, ne ludis, aut scommensationibus prodigat: aut vinum, ne

inebrietur: aut librum hæreticum, ne legat, &c. non furatur. Quia id ob illius commodum accipit. Lessi. l. 2. c. 12. quem sequitur Hermannus Bulembaum sum. lib. 3. tract. 5. cap. 1. num. 2.

Licet verè sit furtum, si vxor, inuito marito, quid auferat, plerumque tamen maior quantitas requiritur, vt sit mortale. Quia ille, aut non rationabiliter inuitus, aut saltem minus inuitus est, vt ab vxore, quàm ab alijs auferatur. Vel si valde inuitus sit, sæpè tamen id sit non tam ratione rei acceptæ, quàm modi accipiendi clam, aut ratione finis, ob quem accipitur: verbi gratia, ad ludendum, &c. Caiet. verb. furtum. Lessi. lib. 2. cap. 12. num. 76.

Vxor grauitur delinquit, si notabile summam inuito marito, accipiat etiam ex dotibus, vel bonis communibus. Quia licet media pars ad eam spectet, maritus tamen habet illius vsum fructum: ideoque ad restitutionem tenetur. Trull. lib. 7. Decalog. cap. 6. dub. 8. num. 7. & alij.

Similiter delinquit grauitur maritus contra iustitiam cum obligatione restituendi, si aliquid notabile vxori surripiat absque eius consensu ex bonis illius paraphernalijs, vel alijs rebus proprijs. Quia libera eorum administratio ipsius vxori competit: par est enim ratio mariti, & vxoris quoad bona propria. Trull. l. 6. Decal. cap. 1. dub. 9. Villalob. tom. 2. sum. tract. 13.

Vxor potest dare elemosynam, ac munera largiri iuxta aliarum mulierum loci, ac conditionis consuetudinem, etiam si maritus ei prohibeat. Quia consuetudo hoc ei tribuit, quo maritus eam priuare non potest. Diana part. 1. consuetud. tract. 3. resol. 23. & part. 5. tract. 8. resol. 14. Vbi cum Molina, ac decem alijs Doctoribus edocet, posse eam, in seculo marito, largiri viginti annui censûs, vel lucri. Quia id pertinet ad status decentiam, & maritus irrationabiliter est inuitus.

Potest bona expendere, marito absente, vel fatuo. Quia tunc ad eam domus administratio spectat. Item quæ propria acquirit industria: Etiam paraphernalia, hoc est, bona quæ prius extenduntur dotem marito allatam, sibi reuerant. Trull. l. 6. Decal. cap. 1. dub. 9. & alij communiter.

Non delinquit vxor, subducendo aliqua, compensationis causa, si vir sit prodigus. Quia is tunc facit vxori iniuriam partem ipsius profundendo: vel pro victu, vestibus, ceterisque necessarijs, quæ mariti sæpè non intelligunt, & frustra ab illis peterentur. Bonac. & Trull. quos affert, ac sequitur Bulembaum lib. 3. tract. 5. cap. 1. dub. 4. num. 4.

Si pater, mater, vel proles ex alio marito sit pauper, ita vt miserè secundum statum victi. Et inuito marito succurrere: potest vxor ex bonis suis proprijs, vel etiam ex communibus (dummodò post mortem viri omnia alio marito in sua parte computet) eis subuenire. Quia iure naturæ tenetur eos alere, & maritus in id consentire. Lessi. lib. 2. cap. 12. dub. 14. Diana p. 5. tract. 8. resol. 34. Qui quidem eam potestatem ad Fratres, & Sorores extendunt, Trull. lench. lib. 6. cap. 1. dub. 9. approbante.

CAPVT

CAPVT VI.

De Famulorum furtis.

30
Quando delinquit famulus, & quando potest à lethali excusari.

ECCAT famulus furti delicto auferens aliquid in notabili quantitate à domino suo. At potest à lethali excusari, quando minimam quantitatem victualium successiue foratur, que progressu temporis sit notabilis, modo illam proprium conuertat in vsum. Si verò accipiat notabilem quantitatem victualium, ad ludendum, diuendum, vel consumendum cum externis, furti vitio delinquit. Quia dominus censetur inuitus non solum quoad modum accipiendi, sed etiam quoad rei substantiam. Nauar. *sum. c. 17. n. 38.* Nauarra *de restit. l. 3. c. 1. p. 3. d. 6. n. 220.* Lessi. *lib. 2. cap. 12. dub. 8. num. 48.*

31
Si famulus non sit custos non tenetur ex furtis is, dominum de a in non famulorum furti admittere.

Quando duo eiusdem familiæ sunt famuli, quorum vni curam pœnus custodiendæ de- mandata est, alteri non est: est vitæque charitatis lege furti debeat impedire, si facile, & si ne proprio valeat incommodo, ex iusticia tamen seime è solum, qui curam pœnus gerit ad restitutionem obligatur, si domino non manifestet alios famulos sæpius sua ex officina furari. Nauar. *sum. c. 17. n. 136.* Lessi. *l. 2. c. 13. n. 75.* Laym. *l. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 5. num. 6.* Diana *part. 3. tract. 6. resol. 18.*

CAPVT VII.

De furtis Religiosorum.

32
Quando Religiosus ex bono monasterij acceperit lethalem delinquit.

RELIGIOSVS ex bonis Monasterij in notabili capiens quantitatem, peccat lethaler, si res ablata necessaria non sint; aut si sint, superior tamen concederet, si peteretur. Quia contra votum paupertatis agit, dominij actum exercens. Azor. *tom. 1. l. 12. cap. 1. q. 6.* Petr. Nauar. *de restit. lib. 3. c. 1. num. 195.* Molina *de contr. d. 276.* Manu. *tom. 2. sum. cap. 11.*

33
Et quando non.

Certe si res ablata talis esset, quæ necessaria ad vsum Religiosorum priuatorum censeretur, verbi gratia, cibaria, vestes, medicina, &c. & sua necessitate proposita, adhuc superior concedere noller, accipiendum non delinqueret, nec ad restitutionem teneretur. Quia tunc superior est irrationabiliter inuitus, & Religiosus habet ius sibi succurrendi, id iure naturæ dicente. Quando autem superior iuste necessitati illius non consulit ex monasterij bonis, eo quod inopia, eo oppresso, nequeat: & ideo taxantur vnicuique subdito iuxta monasterij facultates exhibenda: tunc nequit Religiosus

aliqua ex conuentu usurpare, vt sibi prouideat, absque proprietatis peccato, & restituendi obligatione. Quia tunc tradita ratio non militat; eo quod licentia non sit debita. Sed iuste denegetur, alitque Religiosis indigentibus iniuste detrahatur. Sanch. *l. 7. Decal. c. 19. num. 54.* post Baldum & alios.

Ea igitur quantitas necessaria est, & sufficit ad delinquendum lethaler Regularis, sine superioris licentia detrahens, seu usurpans: quæ necessaria est, & sufficit in secularibus, ad materiam furti grauem constituendam. Sic Doctores communiter. Sed placet Miranda in *manuali Prælat. tom. 1. qu. 28. art. 17. concl. 2.* docens, quantitatem notabilem in Regularium furtis esse in particulari pro tempore, locorum, Religionum, personarum, & aliarum circumstantiarum differentia, arbitrioque prudentis determinandam. Consule Dianam *p. 1. de pauper. Relig. resol. 16.*

Religiosus accipiens ad proprium vsum comestibilia, etsi ad quantitatem notabilem deueniat, mortaliter non delinquit. Quia furti eiusmodi minima in tali materia non continentur, & in eo modo sic paulatim hæc accipiendi, non est superior inuitus. Attamen si ille expressè prohiberet sub pœna furti, aut proprietatis talium rerum acceptionem, posset esse peccatum lethale in monasterij Ordinem, in quibus viget altissima paupertatis vltus. Bonac. *de larg. muner. d. 1. pun. 5. n. 6.* Fernand. *p. 1. c. 6. §. 2. n. 12.* Diana *p. 1. tr. de pauper. relig. resol. 13.* Barth. de S. Fausto *thesaur. lib. 8. qu. 110.*

Religiosus, qui rem in ea quantitate accipit, quæ ad peccatum lethale furti sufficit contra septimum præceptum, siue sit vltus consumptibilis, siue non, & dedit alicui extra monasterium, peccat mortaliter, & ad restitutionem tenetur tam ipse, quam recipiens, si res extat. Si autem res consumpta sit, tenetur qui accipit restituere quantum ex illa ditior est factus, seu quantum alias expendisset, si res illa consumpta non esset. Profecdo Religiosus, qui rem alienauit, aut ipemet, sine licentia, vel necessitate consumpsit, non tenetur propriè restituere: sed debet admonere recipientem, vt ipse restituat: & si aliquos ex debita licentia redditus habeat, & iis debet restituere. Corduba *sum. q. 109.* Bonac. *de larg. muner. d. 1. pun. 3. num. 6.* & 7. Sayr. in *Clau. lib. 9. cap. 16. num. 21.*

Religiosus voto paupertatis adstrictus non computandus est cum filiis familiæ ditissimorum parentum, sed cum iis, qui mediocriter diuites sunt, vt inde colligas, quamnam quantitas respectu illorum circa danda, accipiendâ, vel appropriandâ sibi de rebus monasterij ad furtum mortale sufficiat. Vnde sicut vltimus, non peccare lethaler filium, si à parentibus clam quantitate quinque vel sex argenteorum suffuretur, ita sentiendum de Religioso: nisi alia minor sit à superioribus assignata. Caspensi. *tractat. 18. d. 5. section. 7. num. 56.*

34
Ea quantitas est necessaria ad furtum lethale e Religiosis quæ sufficit in secularibus materia materiam grauem furti constituendam.

35
Non dicitur qui grauitur in comestibilia furti.

36
Quid si filius extra monasterium datus.

37
Computandus est Religiosus circa hæc cum filiis mediocriter diuitis parentum.

SECTIO SECVNDA.

De Praecepto Septimo, ac decimo Decalogi Problemata.

CAPVT VIII.

Circà grauem in Furto quantitatem.

PROBL. I.

Grauis in furto quantitas potest, & non potest generatim definiri.

38
Definitio generatim potest.

DEFINIRI generatim potest v. gr. quatuor regalium quantitas. Quia hæc respectu omnium grauis reputatur, & minor leuis. Quatuor enim regales sufficiunt cuiuslibet puerumque ad vnius diei sustentationem ubique terrarum: quod minori quantitate vix assequi quis poterit. Sic Marchant. *resol. pastor. ad Decalog. c. 7. q. 2. Vega citand.*

39
Generatim non potest definiri.

Minimè potest generatim grauis quantitas definiri. Quia quod vni sufficit ad victum vnius diei, non sufficit alteri: & ut pauper quisque victit vna die, necessaria non erit quantitas assignata. Ergo quamuis demus, sufficere ad graue furtum quantitatem illam, quæ victui vnius diei sufficiat, minimè poterit generatim sufficiens quantitas assignari; quatuor namque regales diuiti non sufficient, pauperis verò victui superfluent. Distinguenda igitur personæ, à quibus quis furatur, & in particulari res definienda. Bonac. citandus.

40
Idem tenet, & confirmo.

Equidem grauis furti materia generatim definiri non potest. Quia circà eam tot sententia, quot capita. Nauar. *sum. c. 17. numer. 4.* ait, dimidium regalem esse materiam ad mortale furtum constituendum. Saloñ. *2. 2. to. 1. q. 66. art. 6. contr. 1.* vnum regalem. Medina *1. 2. q. 88. a. 8.* duos argenteos. Valent. *to. 3. d. 5. q. 10. pun. 16.* tres. Vega *sum. to. 1. c. 129. num. 11.* quatuor, vel quinque. Molina *to. 3. de iust. d. 685.* edocet materiam grauem esse ad furtum, id quod satis est ad conducendam operam fossoris terræ, vnius diei circà ordinarios. Manuel. *sum. to. 5. c. 118. n. 27. q. 9.* duos aureos. Bannes *2. 2. q. 66. a. 6.* maiorem requirit quantitatem. Vides plures Doctores nimis rigide, plures nimis laxè opinari, nec quidquam posse generatim colligi. Probabilior planè mihi est Bonacina de contr. *d. 2. q. 8. pun. 1. n. 7.* sententia distinguens quatuor personarum genera. Primū illustriū, ac splendide viuētiū secundū viuētiū ex redditibus. Tertiū mechanicorū labore victitantiū. Quartū eorum, qui mendicando viuunt. Respectu personarum primi generis quantitas notabilis nummus aureus erit. Respectu secundi generis, quatuor, vel quisque nummi argentei.

Respectu tertij duos. Respectu denique quartij vnum, imo dimidium crediderim grauem constituisse quantitatem.

PROBL. II.

Peccat, & non peccat mortaliter qui rem paruum furatur, quam scit magni à domino pendere, ob idque magno angore afficiendum.

CERTUM est, ex aliqua circumstantia rem paruum posse esse mortalem in furto: & rem magnam venialem. Rogo itaque num mortaliter delinquit, qui rem paruum ab alio furto accipit, quam scit magni ab eo estimari, ob idque magno animi angore afficiendum, non tamen prorupturum in blasphemias aut alia mortalia? Exemplum exhibeo in eo, qui furatur malum sydonium à domino ex arbore, quam ipse suis manibus plantauit, vel inferuit.

Mortaliter delinquit. Quia scienter huiusmodi occasionem angoris proximo exhibere, graue quoddam est malum. Sic Nauar. *sum. c. 17. n. 1. Rebel. p. a. l. 3. q. 15. sect. 1. n. 8.* Nauarra de *rest. l. 3. c. 1. n. 48.* Sotus *l. 5. de iust. q. 3. a. 3.* Syluest. *v. Furtum. q. 2.* Adiciunt autem non peccare tunc lethaliter contra præceptum non furandi, sed solum contra charitatem: nam ex furto solummodò potest esse veniale & materia leuitatem.

Non peccat mortaliter. Quia irrationabilis est dominus rem tam leuem tam acriter ferendo. Ità D. Tho. *2. 2. q. 66. a. 3. ad 3.* Calet. *ibi,* & Nauar. *sum. Lat. c. 17. num. 2.* sententiam reformat.

Crediderim hoc esse verius, quia fur huiusmodi rationabiliter potest presumere, id non tam molestè ab eo esse ferendum, cum de minimis prudentes homines non multum curent. Quod si sciret graui molestia afficiendum dominum, probabilem satis primam esse sententiam reor, ferendamque fieri charitatis planè laesorem.

PROBL. III.

Si dominus rei levis furate alium decimat, credens illum fuisse latronem: fur multo hoc gerens, tenetur tunc, & non tenetur ad homicidij restitutionem.

SI is, qui furatur rem minimam, cognoscit probabiliter, dominum illum ob iracundiam suam in blasphemias prorupturum, in periuria, aut alia

Secl. II. De Precept. 7. & 10. Problem. 343.

alia lethalia piacula, quamvis solo ioco (v.gr.) calanum furetur lethaliter peccat, non contra iustitiam, sed contra charitatem. Quia tenemur ex charitate peccata lethalia in proximis vitare, quando id commodè & sine gravi detrimento nostro possumus: imò erit etiam peccatum scandalum; quia sine causa alij ad delinquendum ponimus offendiculum. Si autem ignorabat, cum in talia peccata prorupturum, solum venialiter in materia furti delinquit, licet postea dominus rei in peccata prorumpat. Lessi. l. 2. c. 12. dub. 6. n. 3; Tolet. l. 5. c. 16. n. 1. Filliuc. l. 1. c. 24. Sotus l. 5. dist. 9. 4. Hinc quaesierim, num si dominus rei levis huiusce ob iracundiam alij interimat, credens illum fuisse latronem, fur ad restitutionem homicidij teneatur, si ea intentione furatus fuit, ut ille sequeretur effectus?

46 Tenetur planè. Quia actus malo animo factus includit aliquando restitutionis obligationem, quam non includeret, si sincera fieret intentione: ut cernitur ex D. Thomae mente in eo, qui malitiosè impedit alium à consecutione beneficii: Ergo actus furti malo animo facti, ut dominus rei ob iracundiam conceptam ex re furata alium interimat, putans illum ipsum rem furto abstulisse, secuta occisione, ad restitutionem homicidij tenebitur: licet alioqui ad illam minimè teneretur, si absque tali animo furatus fuisset. Sic Conrad. p. 1. q. 128. in addit. Lazar. Et omnes, qui affirmant, cum qui Antonium occidit, quando scit, homicidium tribuendum esse Joanni, teneri Joanni de damno secuto, qui casus est omnino similis. Hi sunt, Sotus l. 4. de iust. q. 6. a. 3. ad 4. Caiet. l. 2. q. 62. n. 2. Corduba l. 1. q. 31. a. 3. & alij.

47 Non tenetur ad restitutionem, licet eo animo, & intentione rem modicam, imò magnam furto accipiat. Quia est hic duplex peccatum, alterum furti respectu domini rei furatae contra iustitiam, mortale, vel veniale pro rei furatae quantitate: alterum odij, ac peruersae intentionis contra charitatem respectu occisionis furandi actio ex sua natura non est illatua damni mortis alicuius tertij, & aliunde prauus animus & intentio homicidij penes furatorem illum mansit, & fuit tantum interna: nec enim eam domino rei furata manifestauit, nec tale homicidium patrari iussit; unde ad restitutionem non tenebitur. Ità Lessi. l. 2. c. 9. dub. 16. n. 113. Nauar. sum. c. 17. n. 71. Faguind. Decal. l. 7. c. 2. n. 6. Et qui asserunt, ex peccato contra charitatem commisso non resultare aliquam restitutionis obligationem. Hi sunt Tolet. l. 5. c. 19. Nauar. sum. c. 17. n. 71. & in apollo. q. 2. monit. 4. Adrian. in 4. de restit. q. 10. & alij apud Toletum.

48 Profectò quotiescumque exterior actio ex sua natura non est talis, ut ex illa ordinariè sequatur alteri damnum: parum refert, ut illam quis gerat animo & intentione, uti malum ei obueniat. Unde cum actio illa furandi ex sua natura talis non est, ut ex illa sequatur damnum alteri, non incurrit restitutionis ex homicidio obligationem. Denique prauus animus, & damnata intentio licet faciat actionem illicitam, non tamen facit eam iniustam in ordine ad talem occisionem.

PROBL. IV.

In furto Reliquiarum datur, & non datur materiae paruitas.

Minimè datur. Quia vendere vel paruulam Reliquiam est peccatum lethale simoniae ergo & furari quantumuis paruulam Reliquiam graue peccatum erit. Et quia in Reliquiis non est quantitas, sed aestimatio spectanda: At cuiuslibet Reliquiae magna debetur aestimatio: Ergo: Sic innuit Palaeus 10. 2. r. 8. d. 1. sum. 6. num. 9. Addo, accipientem Reliquias ab Ecclesia etiam de licentia Episcopi, vel Praepositi, à furto sacrilegio non excusari: nam hi illarum non habent dominium: ut Sanchez 10. 1. sum. l. 2. c. 43. n. 23. edoceat: nec distinguit inter Reliquiam magnam aut paruam.

Datur equidem. Quia habenti Reliquiam in paruam materiae furto leuis iniuria irrogatur. Erit tamen haec paruitas materiae in Reliquia arbitrandi in multo minori quantitate quam in materia parua communium mercium ad prudentis arbitrium, & Reliquiae aestimationem. Ità Portel. in dub. regul. v. Reliquiae sanctorum, numero quinto. Eligius Balaeus v. Furtum l. nu. 3.

Probabiliter satis dixerim huiusmodi furtum à lethali excusari ob materiae paruitatem, quamvis diuendere talem Reliquiam paruulam sit simoniae graue peccatum. Ratio differentiae est, nam vendere Reliquiam paruulam semper est iniuria notabilis facta Reliquiae, cuius valor pro re caduca temporali aestimatur, cum res sacra quantumcumque parua, sit omni re temporaria pretiosior. At in furto non fit iniuria Reliquiae sed Reliquiam habenti. Imò aliquandò ex furto Reliquiae maior resultat veneratio, quando scilicet à loco ignobili, vel à persona infideli aufertur, ut decentius valeat collocari.

CAPVT IX.

Circa minuta Furti.

PROBL. V.

Quando quis ab initio proposuit animo furari ab uno multa minima usque ad notabilem quantitatem, singula actiones illorum minimorum sunt, & non sunt lethalia peccata.

Peccat quidem mortaliter in ea animi deliberatione, & postea committendo singula furtiola, mortaliter etiam delinquit. Quia illa praua intentio est mortalis, & cum singula furtiola ex ea procedat, & ea intentione fiant, ut ex illis quis direseat: absque dubio actu illo externo furtioli priorem renouat deliberationem, & ideo in furto continuusculumque

iustumque illorum mortaliter delinqueretur; sunt enim executiones partiales illius intentionis mortiferae, & consequenter in illis est mortiferum peccatum; quidquid enim ex peccandi intentione mortifere fit mortale est peccatum. Sic Sanch. 10. 2. Decal. 1. 7. c. 21. n. 2. Lessi. 1. 2. c. 12. dub. 7. numer. 36. Rebel. p. 1. 3. q. 15. sect. 4. n. 30. Nauarra de rest. 1. 3. c. 1. num. 50. Sotus 1. 5. de iust. q. 3. ad 3. Nedina de rest. q. 10. Ludou. Lop. p. 1. instr. c. 93.

53
Non peccat
lethaliter.

In singulis furtiolis non committitur novum peccatum lethale, sed continuatur iam ceptum. Quia omnes illae acceptiones, & acceptorum retentiones censentur vna continuata illius prae voluntatis executio: committitur tamen novum peccatum veniale in singulis, & simul executio mortiferae intentionis continuatur, ita ut vnaquaeque voluntaria acceptio sit intrinsece peccatum veniale: extrinsece autem, & denominatiue peccatum mortale. Ita Lessi. 1. 2. c. 12. n. 4.

54
Prima sensu
adheret pro
babiliori qui
dem.

Probabile planè Lessij sententiam esse in dico. Attamen asseruerim, probabilius esse, in vnoquoque furtiolo novum peccatum lethale committi. Quia toties novè voluntas mortalis renouatur, & non continuatur solum sicut meretrix, quae est continuè exposita, si potest meminisse peccatorum numerum, & eorū, qui ad eam accessum habuere, tenetur illorum numerum in confessione explicare, & non sufficit, quod in singulis peccatis eadem voluntas mortaliter peccandi continetur. Quia non tam dicitur continuari, quam renouari; & parum refert, quod ad executionem mortalis, vel venialis renouetur, cum eadem voluntas, quae renouatur, de se sit mortalis.

PROBL. VI.

Quando quis animo proposuit furari à pluribus multa minima usque ad notabilem quantitatem, minimorum delinquit, & non delinquit mortaliter.

55
Non delinquit,
lethaliter.

Non delinquit. Quia qui intendit haec minima accipere à diuersis, nemini facit notabilem iniuriam, neminem notabiliter damnificat. Ergo non videtur peccare lethaliter. Sic Hierony. ab Angello c. 9. pag. mihi 130.

56
Lethaliter
delinquit.

Delinquit planè mortaliter. Quia perinde est multis velle damnum notabile inferre, ac si vni inferas damnum: omnia enim illa parua furtiola simul iuncta respectu totius communitatis vnum magnum efficiunt. Ita Lessi. 1. 2. c. 12. dub. 7. n. 36. Sanch. 1. 7. Decal. c. 21. nu. 2. & omnes communiter.

57
Prima sententia
improbabilior
esse
videtur.

Existimo primam sententiam omnino esse ut improbabilem expungendam. Quia si admittenda esset, non peccarent mortifere qui in Republica mensuris, ac ponderibus decurtatis vtuntur. Et exhiberetur hominibus ansa ex alieno discedendi, ac studendi furtis. Nec refert, quod singuli vix aliquid incommodi patiantur, quia si aliquis in particulari illud non subeat, patitur tamen illud Respublica; unde haec furandi ratio in omni Republica bene instituta semper fuit exosa.

PROBL. VII.

Est, & non est mortale peccatum furari minima à pluribus intentione perueniendi ad summam gravem, si quis id efficiat quia non habet, unde alias ipse, ac familia viuat.

Non est peccatum mortale. Quia id non efficit in fraudem praecepti de non furando, sed ut sibi ac familiae victum eo hand difficili modo provideat. Sic Medina c. de rest. q. 10. sine.

Peccatum mortale est. Quia non desunt alij viuendi modi. Et quia non est admittenda iniquitas, ut pietas in familiam exerceatur, nec facienda mala, ut bona eueniant. Ita Fagund. De al. lib. 7. cap. 13. n. 7.

Hoc verum puto, si de communi necessitate loquamur, cuius subuentioni haud difficilis alia via proculdubio patebit. At si conditio hominis talis esset, ut in extrema, aut graui adie necessitate in qua alij ei succurrere teneantur, & nolint tunc ad tempus huiusmodi necessitatis primam sententiam admitto. Quia sicut tunc poterat clam ab illis accipere absque peccato, ita & eo modo vt ad accipiendum, si alio vitam alere non posset. At raro id continget. Sanch. Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 11. num. 12. Tolet. lib. 5. cap. 16. num. penul. Lessi. lib. 1. cap. 1. dub. 7. num. 37. Fumus v. Furtum. num. 10. Angel. lib. num. 37.

PROBL. VIII.

Omnia rerum minimarum furta, etiam si notabilem constituent quantitatem, sunt, & non sunt mortalia: obligant & non obligant ad restitutionem sub mortali.

Non sunt mortalia, nec ad restitutionem obligant sub mortali. Quia quodlibet furtum illud minutum veniale solum fuit, imò vltimum, quod gravem constituit quantitatem propter lenitatem materiae culpae venialem non excessit. At venialia furta non sunt sub mortali restitutioni obnoxia: Ergo. Sic Nauar. 1. 3. Consil. tit. de Regular. cons. 75. Cuius sententiam, & aliorum idem asserentium probabilem esse Sa. verb. Furtum. num. 8. docet.

Licet huiusmodi furta mortalia non sunt antequam quis ad notabilem deueniat quantitatem: quia dum ad quantitatem mortalem non peruenitur, non datur peccati mortalis materia: at ubi ad eam pertingitur, delinquit lethaliter, & ad restitutionem sub mortali tenetur. Quia cum peruenit ad notabilem quantitatem, iam incipit voluntarie rem alienam notabilis quantitatis acquirere, & detinere. Ergo peccat mortaliter acquirendo. Ita Lessi. lib. 1. cap. 12. dub. 8. num. 42. Sanch. tom. 2. Decal. lib. 7. c. 11. n. 3. Sa. ciatus. Fagund. 1. 7. Decal. c. 13. & alij ab ipso citati num. 3.

Hanc

Sect. II. De Precept. 7. & 10. Problem. 345

⁶³ Hanc sententiam vnicè veram esse reor, Hoc vnicè Nauarique opinionem esse penitus impro-
verum esse bandam. Potest tamen accidere, vt in vltimo
putarim. furtiolo mortalem quantitatem attingente
non peccet quis lethaliter; nempe si per inad-
uertentiam excusetur, & aliorum immemor il-
lud committat. Quia tunc videtur se habere ad
sua furtiola præterita, ac illi, qui furantur mi-
nima ex vinea aliena, singuli quidem aliorum
fortiorum ignari. At conscius se ad grauem
quantitatem deuenisse, tenetur proculdubio
sub mortali illam restituere.

PROBL. IX.

*Quando vnus memor præteritorum furto-
rum rerum minimarum que vel ab vno,
vel à duobus abstulit furatur rem quo-
que minimam, que nonit quantitatem
mortalem compleri: peccat, & non pec-
cat lethaliter in illius ablatione, quam-
vis in hoc, nec in aliis furtiis animum
habuerit non amplius furandi.*

⁶⁴ Non peccat mortaliter in illa vltima rei
minuta acceptione, in retentione autem
mortaliter, peccat. Quia posito eo furtiolo, completur no-
in acceptio- tabilis quantitas, que iniuste retinetur. Non
ne, in reten- autem, sic in ablatione. Quia vltimum illud
tione pec- furtiolum est totum illius acceptionis furtiue
cat, obiectum, & non continet summam ad cul-
pam lethalem requisitam: reliqua verò furtio-
la iam præterierit. Cum igitur illa summa præ-
lapsum furtorum per se ad mortale non suf-
ficiat, vltimum lethale non erit. An ex multis
venialibus peccatis vnum lethale confurgit?

Minime. Cum ergo alia furta venialia sint, ex
illorum multiplicatione lethalis culpa non
confurgit. Sic Nauar. sum. cap. 17. num. 139. Ve-
ga. lib. 14. in Trident. cap. 11. Graf. part. 1. decif.
lib. 3. cap. 5. num. 51. Carbo. de restit. qu. 2. Lessi.
lib. 2. cap. 12. dub. 8. num. 43. Iason. l. si idem cum
eodem, num. 3. & 4. ff. de iuris. d. omni. Ind. Decius
ibi, num. 1. & 16. Claud. num. 1. & 2. Farin. con-
sil. 78. num. 3. volum. 1.

⁶⁵ Mortaliter peccat in vltimo illo furto rei
minima cum aduertentia ad præterita, si in il-
lo mortalis quantitas impleatur. Quia eo vlti-
mo furto posito, resultat notabile proximi
damnum, & eo sublato tollitur: Sed quicum-
que sciens, ex actu suo leui subsequi notabile
proximi damnum mortaliter peccat cum auctum
præstando: Ergo eo vltimo furtiolo lethaliter
delinquit. Ita Sanch. tom. 2. Decalog. lib. 7. cap. 21.
num. 6. Manu. tom. 1. sum. cap. 150. num. 8. concl. 8.
Valent. 2. 2. d. 15. punct. 5. Rebel. par. 1. lib. 3. g. 15.
sect. 4. num. 30. Maior. Sayr. Couar. Sotus, Met-
cado Corduba & alij, quos citat, & sequitur
Pagand. l. 7. Decal. cap. 13. num. 13.

⁶⁶ Hoc probabilius puto. Quia etsi vltimum
furtiolum sit totum vltima acceptionis obie-
ctum, & in se paruum, & veniale: attamen con-
iunctum cum præcedentibus lædit notabiliter,
ac mortaliter proximum. Vnde cum notabile
damnum proximo inferat, sine dubio illius ac-

ceptio mortalis existet. Et quamvis ex multis
venialibus peccatis nunquam posse vnum pec-
catum mortale coalescere certum sit, attamen
dixerim, in hoc vltimo furtiolo veniali ex se,
lethalem culpam committi: quia hærens aliis
præcedentibus damnum notabile proximo in-
fertur.

PROBL. X.

*Si post vltimum furtiolum complens quantita-
tem mortalem, aliud minimum furtum ge-
ratur: committitur, & non committi-
tur in illius acceptione nouum
crimen lethale.*

⁶⁷ Per quodlibet nouum furtiolum nouum
peccatum lethale patrat. Quia nouam
illam quantitatem qui sic arripit præcedentem
vult facere maiorem, & damnum illud notabile
vult facere maius; nec enim propter prius pec-
catum mortale commissum fur melioris con-
ditionis effici debet. Et quia per illud nouum
furtum, & aduertentiam præteritorum sine vi-
la restituendi voluntate implicite renouat
actum voluntatis retinendi notabilem reus
alienam. At quoties actus peccati renouatur,
toties nouum peccatum committitur: Ergo. Sic
Sanch. tom. 2. Decalog. lib. 7. cap. 21. numer. 7. Re-
bel. part. 1. de oblig. iust. lib. 3. qu. 15. section. 4. nu-
mer. 38. Bonac. de contr. d. 2. question. 8. puncto 3.
num. 4.

Non patratur nouum lethale peccatum ob
quodlibet nouum furtiolum. Quia hoc non
consummat notabilem quantitatem, sed con-
summatam augeat. Ita Salas meus sapientissi-
mus Magister 1. 2. tom. 2. qu. 88. tractat. 13. d. 16.
sect. 27. num. 90. Lessi. lib. 2. cap. 12. dub. 8. num.
44. Filiuc. tract. 31. num. 246. Diana probabile
existimat, & tutum in praxi part. 2. tractat. 17.
resolus. 41.

⁶⁸ Existimo esse peccatum lethale vnicam il-
lam voluntatem retinendi ea noua minuta
furta etiam cum aliis: quod quidem voluntatis
& externæ retentionis piaculum sensim crescit. Profero.
cet prout plus retinebitur. Si verò illa noua
furta nouum peccatum mortale inchoent, &
ad notabilem aliam quantitatem ascendant,
erunt tunc lethalia peccata.

PROBL. XI.

*Qui leuam quantitatem auferat ab eo, à quo ali-
quod notabile iam abstulerant, peccat, &
non peccat lethaliter.*

⁷⁰ Peccat quidem. Quia sicut furtum seu ab
vno commissum integrare potest materiam
sufficientem ad mortale, cum leui furto ab alio
commissio potest continuari cum maiore,
quo maius damnum inferatur, & ad peccatum
lethale imputetur. Sic Bonac. de contr. d. 2. qu. 8.
punct. 2. num. 5.

⁷¹ Minime lethaliter delinquit. Quia ille non
est damni notabilis causa, quod quidem iam
ab alio fuerat illatum: & eius furtum in par-
te non peccat
est quantitate ad mortale insuficiens. Ita Vasq.

1.2.10.2.9.88.4.4.1.46.6.2.1.6. Sanch. 10.2. Decal. 1.7.6.21. numer. vigesimo tertio. Diana p. 2.17. 17. resol. 41.

72
Hoc mihi probabile.

Mihi hoc probabilis. Nam inter hosce casus dispar est ratio. In priori enim cum non sit maior ratio, cur vni potius, quam alteri notabile damnum imputetur, singulis debet imputari. Hic autem non item, quia cum aliqui determinate fuerint per se notabilis damni causa, alius, qui cum illis parvam quantitatem usurpauit, non debet confors notabilis damni censeri: unde mortaliter non delinquet.

PROBL. XII.

Qui nullatenus causa fuit, ut alij minuta furtiva ex praedio cuiusdam (v. gr.) agricola gesserint, si conscius sit furti aliorum peccat, & non peccat lethaliter modicum cum ipsis, vel separatim accipiendo cum omnia illa furtiula simul notabilem implent quantitatem.

73
Lethaliter peccat.

Peccat lethaliter. Quia licet sit minimum quod ille furatur, coniunctum tamen cum particulis, quas scit ab aliis esse subtractas, quantitatem notabilem constituit, estque notabilis causa damni; nam ratione scientiae eius damnum cum aliis continuatur. Igitur lethaliter delinquit cum restitutionis obligatione. Sic Vasq. 1.2.10.2. d. 146. c. 1. n. 5. Suar. 10. 5. in 2. p. d. 20. sect. 1. n. 3. Rebel. de iust. p. 1. l. 3. q. 15. sect. 5. n. 4. Fillip. tr. 31. c. 1. o. n. 2. 44. Bonac. de contr. d. 2. q. 8. p. n. 2. n. 6. & 7. Turrian. 2.2.10.2. d. 35. dub. 2. n. 2. & 3. Maior. Medi. Martinus, Ledel. Navarra, Angles, Cordu. Salon. Lopez, Sayr. & alij apud Sanchez citandum.

74
Non peccat lethaliter.

Lethaliter non peccat. Quia omnis ex his, qui ita furatur, infert paruum proximo damnum: Ergo hoc ex capite lethaliter non delinquit. Deinde nemini est causa alias parvas furandi quantitates: Ergo ex eo, quod alij furentur, eius peccatum minime aggravatur, non enim cooperatur simpliciter magno damno: sed in parua quantitate: & praeter ipsius intentionem est, ut illa parua quantitas cum aliis furtis minimis colligetur. Ita Tanner. 2.2. d. 4. quae 6. dub. 9. n. 285. Lessi. l. 1. c. 12. dub. 5. numero quinquagesimo secundo. Salas 1.2. p. 2. q. 88. tr. 13. d. 16. sect. 27. numer. 92. Malder. 2.2. tr. 4. c. 1. dub. 5. casu 3. Sanch. sum. to. 2. l. 7. c. 2. n. 22. Diana p. 2. tr. 17. resol. 42.

75
Hic haereo.

Hic haereo. Nam esse causam partialem damni notabilis, non est esse causam eius simpliciter, sed secundum quid. Ergo furtum illud non erit lethale, licet sit causa illius damni accipiendo, ac retinendo, quia non vere induit in illud damnum notabile, cum praeter intentionem, & per accedens furtum aliorum eueniat.

PROBL. XIII.

Quando ultimum furtiolum cum praecedentibus coniunctum pervenit ad mortalem quantitatem: sufficit, & non sufficit, illud restituere.

Non sufficit illud furtiolum ultimum restituere, sed necessum est totam reddere quantitatem. Quia tota illa summa est furto acquisita: Ergo iustitia commutativa postulat, ut tota etiam restituatur, ut iustitia servetur aequalitas. Sic Medina C. de restit. q. 10. Corduba sum. q. 70. dub. 2.

Sufficit quidem. Quia tenetur tantum quilibet sub mortali, notabile proximi damnum auferre: Aufertur autem per ultimum furtioli accepti restitutionem: Ergo non tenetur sub mortali, hoc reddito, aliam summam restituere. Nemo enim negabit, excusari quemquam a mortali ex materia paruitate; vnde cum iam materia illa, quae remanet furtiolo ultimo sublato, sit parua, perspicuum est illum esse excludendum. Ita Navarra de restit. l. 3. c. 1. n. 60. Alcozer. l. de iudo. c. 16. Arag. 1. q. 66. a. 6. Sayr. in Clausi 1.9. c. 19. n. 15. Rebel. de iust. p. 1. q. 15. sect. 4. n. 3. Fagund. De al. l. 7. c. 13. n. 16. Sanch. to. 2. Decal. l. 7. c. 12. n. 9.

Certe si totum esset sub mortali restituendum, qui ex magna summa ablata vnum reruntium retineret, ceteris restituitis, adhuc teneretur sub mortali eum restituere reruntium: quod mirum, & inaudium esse quis non fateatur? Igitur qui solum peccavit lethaliter ultimum furtiolum accipiendo solum tenebitur sub mortali illud restituere. Equidem tota illa summa accepta fuit per partes, non simul, ac proinde iustitia commutativa postulat, ut tota restituatur: non tamen tota simul sub mortali: alioquin (ut innui) restituitis ceteris, & vno remanente, maneret illud restituendi sub mortali obligatio: quod nemo asseruit.

PROBL. XIV.

Quando non communicato consilio, sed tam aliis scientibus, aliis minima ab vno eodemque furtiula accepisse: singuli eorum peccant, & non peccant lethaliter, tam accipiendo, quam non restituendo minima.

Suppono ex sect. 1. si plures ab vno eodemque ut vna causa, & communicato consilio minima furto auferunt, omnes lethaliter delinquere, & ad restitutionem sui minimi sub mortali teneri. Quia unusquisque causa totius damni efficax fuit, & per hoc unusquisque damnificatio in solidum tenetur. Si vero seorsim concurrant, ita ut nullas eorum conscius sit de damno notabili per alios dato, solum venialiter peccare tam accipiendo, quam non restituendo. Quia dum nullus aliorum conscius est, nemo est damni notabilis causa: & quicquid est tantum causa sui minimi, & pro suo minimo sub veniali tantum ad restitutionem tenetur. Quid ergo quando non communicato

Sec. II. De Præcep. 7. & 10. Problem. 347

cato consilio, sed tamen scientes alios minima accepisse ab vno eodemque graui damno secuto, minima ab vno eodemque auferunt?

80 *Letthaliter peccant omnes & singuli a* Omnes, ac singuli letthaliter peccant, & ad restitutionem sub letthali tenentur sui minimi, & in aliorum defectum ad totum in solidum. Quia quilibet eorum per eam scientiam ad notabile damnum proximo inferendum cooperatur, estque illius partialis causa: nam licet quod quilibet furatur, sit in se minimum; at adhaerens particulis ab aliis acceptis, est magnum, & ratione huius scientiae minimum huius illarum damnum cum damnis ab aliis illatis continuatur. Sic Navarra de rest. l. 2. c. 1. num. 44. Valq. l. 2. q. 88. c. 2. num. 5. Petr. Ledes. to. 1. sum. tr. 8. c. 1. 2. nu. 41. Suar. to. 5. in 3. p. d. 20. sect. 2. num. 3. Emanu. to. 1. sum. c. 150. m. 7. Navar. sum. c. 17. n. 131. Cordoba sum. q. 70. p. m. 1. Medina c. de rest. q. 10. Lud. Lopez p. 1. n. s. r. c. 93. q. 1. dispo. 2.

81 *Nulli peccant omnes & singuli a* Nullus horum letthaliter delinquit tam accipiens, quam non restituens. Sed singuli sunt pares venialiter delinquendo in accptione, & retentione. Quia quilibet eorum minimum damnum infert: ergo ex hoc capite mortaliter non peccat; & quamvis sciat, alios minima etiam furari, tamen nemini illorum est causa, aut occasio furandi per huiusmodi scientiam: Ergo ex eo quod alij furentur, illius peccatum non augetur: præter illius enim est intentionem, ut furtioli eorum cum suo coniungantur, imo & ut alij furentur, ne in magna quantitate proximus ledatur. Ita Sanch. to. 2. Decal. l. 7. c. 2. numero vigesimo secundo. Lessi. l. 2. c. 12. dub. 9. numero 52. Sotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. Vbi expresse docet, nullum accipientem peccare mortaliter, quando singuli alios non ignorantes modica acceperunt, ex quibus furis tota vinea deuastata est: nec teneri postmodum sub mortali, nisi iubeantur post excommunicationem, damnum restituere. Barth. Medina l. 2. q. 88. a. 4. ad 3. Salon 2. 1. p. 2. art. 7. contr. 2. & alij, quos presso nomine affert Navarra. 3. de rest. p. 1. c. 1. dub. 4. numero quadagesimo nono. Fagund. Decal. l. 7. c. 14. num. 6.

82 *Nihil hoc probabilius.* Hanc sententiam reor esse probabiliorē. Quia alioquin ferè semper omnes viatores vuarum botros colligentes ex aliena vinea dampnandi essent tanquam letthalis piaculi rei, cum nullum verosimiliter lateat, alios similiter minima suffurari. Vnde si aliorum furtioli in vnum notabile damnum coalescant ratione scientiae, hæc etiam coalescant. At quis hoc dictabit? Equidem nullus doctus confessor sententem sibi racemulum transeundo abstulisse, interrogat, an norit alios similiter fuisse furatos.

PROBL. XV.

Excommunicatio lata contra furantes minima, ex quibus graue damnum proximo coalescit, ligat, & non ligat eos, qui arripiendo minima letthaliter non peccarunt.

83 *Nulla suppono.* Suppono excommunicationem, quæ fertur in vastantes vineas, pomaria, hortos, &c. eos

comprehendere, qui communicato consilio damnum per minima dedere. Quia vnusquisque illorum delinquit letthaliter in accipiendo & in non restituendo. Idem dixerim in sententia illorum, qui asserunt, singulos peccare mortaliter accipiendo minima, & ad restitutionem teneri, quando alij aliorum furti minimi non erant ignari: de quo num. 79. Quæsierim igitur, an comprehendantur in excommunicatione illa, quando à principio nullus aliorum conscius erat de damno illarum; & in nostra sententia, quam num. 81. ut probabiliorē elegimus, nullum scilicet peccare mortaliter etiam si conscij aliorum furtioli fuerint, nec ad restitutionem sub mortali teneri? Pressius requiro, num excommunicatio illa eos comprehendat, qui furando minima letthale peccatum non patrantur?

84 *Eos non ligat.* Eos non comprehendit. Quia excommunicatio lata contra furantes, eos solos comprehendit, ac ligat, qui antè eam tenentur sub mortali restituere. Excommunicatio enim cogit restituere quod debetur: non efficit, ut debeatur. Sic Navar. in c. Inter verba, concl. 6. corol. 20. num. 54. & sum. c. 17. num. 4. Navarra de rest. l. 3. c. 1. p. 1. dub. 7. numer. 64. & 65. Sanch. to. 2. Decal. c. 21. n. 18.

85 *Ligat plane eos.* Comprehendit proculdubio. Quia ut excommunicatio illiget, sufficit, quod pro iusta causa, & notabili damno in se considerato, feratur, licet persona, quæ illud intulit, ignoretur. At hic datur iusta causa ferendi hanc censuram ratione damni notabilis ex furtis minimis confurgentis. Ita Lessi. l. 2. c. 12. dub. 9. numer. 54. Fagund. Decal. l. 7. c. 14. num. 12. Sayt. l. 1. de censur. c. 9. num. 10. Nisi tam paruum (limitans) esset furtulum alicuius, ut pro minimo reputetur. Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. Medina l. 2. q. 88. art. 4. Salon 2. 2. q. 62. a. 7. controu. 1.

86 *In hanc mentem inclinor.* In hanc mentem inclinor. Quia talis excommunicatio fuit lata pro tota illa notabili damnificatione, ne grauius latus quis maneat, & sufficit, quod spiritualis potestas, seu Prælatus hoc damnum consideret intulisse ab alijs illatum, ut illud iubeat per censuram rescari. Imò primæ partis Doctores affirmant, possit Ecclesiam decernere talem excommunicationem, quæ ligentur hi, qui nec in accipiendo, nec in retinendo letthaliter deliquerint minima furantes, dummodo peculiare obedientiæ præceptum adiciat, cum sine illo materia non sit excommunicationis capax. Ad huiusmodi vero obedientiam iuste imponendam requiritur, ut interueniat aliqua spiritualis causa, quam Prælatus respiciat, eaque adeo grauis, ut satis sit ad mortalem obligationem inducendam: ut si iudicet expedire ad vitanda Reipublicæ peccata, vel ad spirituale bonum illius, aduersus quem excommunicatio fertur. Lege, quærium to. 5. de censur. d. 20. sect. 6. * *

CAPVT X.

Circa Filiorum Furta.

PROBL. XVI.

Filius familias seruizus patri potest, & non potest clam accipere tantum, quantum pro eo seruizio extraneo cuiusdam esset impendendum.

87
Non potest
clam acci-
pere.

MINIME potest filius, qui gerit alibi negotia patris, vel perpetuo domiciliis ad vendenda ipsius negotiorum bona, de paterna substantia pro labore ac industria sua accipere quantum pater extraneo famulo pro eodem labore impertiret. Quia filij iure naturali tenentur parentibus inservire. Et quidquid filius acquirit, patri acquirit. Unde non valet inter filium familias ac patrem donatio; perinde enim esset, ac si pater sibi ipsi donaret: deo communiter edocent Doctores, donationes mere gratuitas factas à patre filiis familias esse inuvalidas; nam cum regulariter loquendo, quidquid filius familias acquirit, patri acquirit, impossibile est (iuris impossibilitate) posse patrem aliquid donare filio familias, ita ut dominium in filium transferatur, cum nec momento temporis possit ipsum dominium apud filium remanere, quin statim à patre acquiratur, & ad illum transferatur. Sic Iul. Clar. l. 4. §. 1. Donatio, q. 8. num. 1. Parisius conf. 16. num. 19. l. 2. Navarr. sum. c. 17. nu. 146. iuncto num. 149. Anton. Gomez to. 2. variar. c. 4. & patet ex iure communi l. Donationes, quas parentes, C. de donat. inter virum & uxorem.

88
Potest qui-
dem.

Ultra expensas, quas pater gerit in alendo filium familias, potest ipse seruizus patri clam accipere tantum, quantum extraneo pro eodem ministerio esset impertendum. Quia ea bona acquisita à filio sunt suae industriae fructus, & non totaliter profectitia; sed profectitia partim, partim aduentitia; profectitia quidem, quia cum bonis seu pecunia patris fuerit acquisita: aduentitia vero, quia cum industria, ac labore filij fuerint patri comparata: At in bonis aduentitiis filius habet dominium directum, quāvis non habeat usum fructum vivente patre. Ita Lessi. l. 2. c. 12. dub. 13. num. 81. Navarra de res. in l. 3. c. 1. num. 6. Angel. v. Peculium, nu. 11. Rosel. ibid. §. 7. & 8. Fagnan. Decal. l. 7. c. 5. numero 11.

89
Hoc unice
verum
esse puto.

Hoc unice verum esse existimo. Quia filij solum tenentur servire parentibus, quando ipsi egent, & quando alij fratres similiter gratis inserviunt: taliter nonnulla enim ratio dicitur ut unus teneatur laborare, & servire parenti sine stipendio ceteris fratribus otiantibus. Certè ex pacto debent patres filiis familias pro servitio ab illis sibi impenso tantum, quantum debeatur

extraneis. Nam quando filius familias patri servire coepit, statim id deduxit in pactum. Quod si ob verecundiam parenti id non declaravit, parum refert; quia modestia ei nocere non debet. Enim vero ad iustificandam hanc filiorum occultam acceptionem, haec debent conditiones consilire. Prima, ut filius servire gratis non intendat: sed protestetur saltem tacite, se eo pacto servire, ut fructus industriae reporter, & tantum sibi pro servitio donetur, quantum donaretur extraneo. Secunda, ut constet, patrem non id factum per se, nec inventurum alium, qui gratis, & pro solo cibo faceret. Tertia, ut non sibi vendiceret usum fructum rei, quam ex talibus pecuniis fortasse coemittente obitum enim parentis, hoc lucrum in bonis aduentitiis censetur, quorum usus fructus ad patrem, dum vivit, spectat.

PROBL. XVII.

Pater amittit, & non amittit usum fructum bonorum aduentitiorum filij per professionem ipsius in Religione approbatam.

PRAMITTO, bona castrensia esse illa, quae filius familias, seu nondum emancipatus in militia acquirit, vel ipsi à patre, cognatis, amicis, aliisve personis causa & occasione militiae primo ac principaliter donantur: & omnia quae cum his bonis commutatione, emptione, vel quocumque alio modo acquisiunt. Bona vero quasi castrensia illa esse, quae filius familias acquirit per aliquod officium medicum, aduocatum, tabellionis, magistri, &c. Et quae filius familias Clericus ex officio habet Clericali, beneficio, &c. Omniaque bona, quae cum bonis castrensibus, aut quasi castrensibus acquiruntur, castrensia, aut quasi castrensia dicuntur. Porro de his bonis potest filius ad libitum disponere dando, vendendo, imo clam accipiendo, modo putes sit, non tamen quatuordecim mense annorum. Bona vero profectitia dicuntur illa, quae filio familias proveniunt causa & occasione patris. & quae ab ipso patre habet, & illius pecuniis per negotiationem acquisiuit: & quae causa & intuitu patris illi donata, vel testamento legata fuere. Haec tota sunt patris & quo ad usum fructum, & quo ad proprietatem: unde fur reus erit filius, si ex illis aliquid, invito parente accipiat, & tenebitur ad restitutionem vel ipsi parenti faciendam, vel valore in collationem adducto. Bona denique aduentitia illa dici affirmo, quae non proveniunt filio familias causa patris, cuius intuitu principaliter dantur; sed quae à matre, vel consanguineis matris ei donantur, successione, testamento, aut donatione relinquuntur, diverso à patre intuitu: & quae propria industria, ac labore ipse acquirit: & in his bonis habet filius dominium, ac proprietatem, parentes vero usum fructum solummodo. At de his bonis aduentitiis non potest filius aliquid clam accipere à patre nisi per furtum: & si quantitas, spectata rationabili voluntate ac possibilitate patris, sit gravis, peccat mortaliter contra iustitiam, & ad restitutionem

89
Præmissa
quæ sunt bona
castrensia
sua, quasi
castrensia
profectitia
filiorum
militum: &
quædam sunt
fortiori illa
quædam, quæ
castrensia
dicuntur

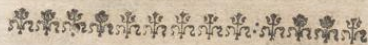
Secl. II. De Precept. 7. & 10. Problem. 349

nem tenetur, si pater sit superstes; mortuo vero parente, non tenetur ea quæ furto abstulit, in diuisionem adducere nisi pro illa parte ususfructus, in qua patrem viuentem defraudauit, & damnum intulit aliis fratribus lucris cessantis, ac damni emergentis eos priuando illo lucro, quod pater ea pecunia poterat aliis filiis acquirere. Bona autem materna, & legitima ex parte matris sunt bona aduenticia filio respectu patris & in iis pater habet vsumfructum dum fuerit superstes, de iure communi, etiam si filius patriam egrediatur potestatem per matrimonium. His præmissis, quaesierim, an pater amittat vsum fructum bonorum aduentitiorum filij per eius professionem in Religione approbata?

91 *Amittit vsum fructum.* Amittit quidem. Quia per professionem in Monasterio bonorum acquisitionis capaci desinit filius esse sub patria potestate, vnde ea bona quo ad vsumfructum statim ad Monasterium videtur pertinere. Sic Glof. ad l. si ex causa, §. Papinianus, ff. de minorib. Manuel Costa c. si pater p. 2. v. Testatore mortuo, n. 11. & alij apud ipsum.

92 *Non amittit.* Non quidem amittit. Quia factum filij licet laudabile sit præinducium patri asserre non debet. Vnde quamuis filius per professionem egrediatur patris potestatem, id tamen non impedit ius, quod pater iam antea in bonis filij comparatum habebat. Ita Nauar. ad c. Non dicatis, n. 87. Gregor. Lopez ad l. si. tit. 17. p. 4. Pinel. l. 1. p. 1. n. 45. Cod. de bonis maternis. Molina tom. 1. de iust. d. 140. §. Verum autem quando. Fagund. Decal. l. 7. c. 4. n. 32.

93 *Hoc mihi videtur.* Verius hoc mihi, adicienti tamen, impedire professionem filij ius acquirendum, seu potestea comparandum: circa bona autem aduenticia antea acquisita perseverat vsumfructus in patre vsque ad illius obitum, etiam si filius præmoriatur. Idem dixerim de bonis, quæ in saculo filio aduenirent post patris professionem: ea enim ad filium, non ad Monasterium pertinent, vt docet Molina citat. §. Hæc tamen. Plura mitto.

CAPVT XI.

Circa vxoris in maritum, & mariti in uxorem furta.

PROBL. XVIII.

Vxor peccat, & non peccat circa obedientiam, si bona, quæ iure potest, contra expressam mariti prohibitionem expendat.

94 *Nonnulla prout.* **I**DIVVS secl. I. in multis casibus non delinquere vxorem, si à marito aliquid clam accipiat. Primo, si quantitas non sit notabilis, spectatis opibus, & facultatibus. Deinde si accipiat clam ea, quæ bona fide credit, maritum sibi concessurum, si ab eo peteret. Tertio, si donet aliquid in ex- Esob. & Mond. Theol. Moral. Tom. IV.

trema aut graui necessitate proximo; quia iniuste maritus censeretur iniustus. Denique si donationes, aut elemosynas agat, insito coniuge, quas alia sua qualitate facere assident; quia consuetudo tribuit ius non secus ac lex, seu privilegium; quo iure mariti non possunt suas priuare vxores. Quaesierim vero, num vxor delinquat saltem contra obedientiam, si bona, quæ iure potest, contra expressam mariti prohibitionem expendat?

95 *Peccat quidem.* Peccat quidem. Quia debet sui capitis moribus, ac iussionibus subiaccere vxor, quæ plerumque ob agnati præsentiam prudentiæ imperfectionem potest facile errare. Sic nonnulli, quæ ex parte fauere. P. Molina 10. 2. de iust. d. 274. docens, posse vxores aliquando circa hæc contra obedientiam maritis debere (non tam, si dicit de facto) peccare. Vrget autem ipsa ratio. Nam vxor nullam omnino habet administrationem bonorum: ergo nullas elemosynas, aut donationes facere possunt contra expressam mariti prohibitionem. Et c. Quod Deo, 33. q. 5. vbi D. Augustin. coniugatam alloquens, hæc adiicit: Nihil de tua veste, de tuo auro, argento, vel quacumque pecunia, aut rebus illis terrenis tuis sine arbitrio viri tui facere debuisti.

96 *Minimè peccat.* Minimè peccat. Quia iniuste præcipit maritus, ne vxor id efficiat, quod iuste queit facere. Si tamen iustam moderationem excedat, non solum contra obedientiam, sed etiam contra iustitiam proculdubio delinquet, & restitutioni manebit obnoxia. Ita Nauarra de resit. l. 3. c. 1. n. 83. Nauar. su. c. 17. n. 154. Fagund. Dec. l. 7. c. 8. n. 5.

97 *Hoc vnicè teneo.* Hoc vnicè teneo. Quia licet vxor nullam habeat bonorum administrationem, sed tota sit penes maritum: habet tamen ius ad has moderatas elemosynas, ac donationes gerendas per consuetudinem acquisitam: vnde rea furti non erit, dum prohibente marito, tantundem acceperit ad donandum, quantumdem alia sua qualitate donant. Nec obstat c. Quod Deo, à D. Augustino ponderatum. Loquitur enim ibi de donationibus immoderatis, vt Molina, & Nauarra citari animaduertunt. Addiderim, posse vxorem, eas elemosynas, quas minutatim moderate facere possunt, congregare, vt simul parentibus egentibus, vel fratribus, consanguineis pauperibus, aut etiam extraneis largiantur. Quia si licitum est illis, elemosynas illius modi gerere minutatim, cur cumulatim facere non licebit?

PROBL. XIX.

Vxor, quæ amplissimam detulit dotem, peccat, & non potest absque mariti facultate quinquaginta (v. gr.) aut sexaginta aureos mariti ipsius ad dotem filij, aut oblicitum alium titulum impertire.

98 *Non potest.* Non potest, etiam si det per partes; si ab initio intendit, ad eam summam peruenire. Quia vxor non habet administrationem bonorum mobilium, aut immobilium, ac proinde non potest eam summam elargiri sine mariti venia. Sic Nauarra sum. c. 17. n. 155. Cabedo p. 1. dec. 106. n. 4. adiciens, hoc etiam procedere, etiam si vir longius absit; nam etiam tunc id vxor gerere non potest sine licentia viri, vel iudicis auctoritate, qui

eam potest in hoc casu illi conferre, sicut potest facultatem dare, ad contractus cum alio celebrandos.

99
Potest planè.

Potest quidem. Quia est donatio remuneratoria ex parte vxoris, & ratio postulat, vt vxores etiam donationes remuneratorias faciant, modo non sint immoderate, attentis mariti facultatibus, & vxoris qualitate. Quare si maritus, his attentis, potest huiusmodi donationes remuneratorias efficere, cur non poterit vxor, praesertim si matrimonium fuit initum per contractum dimidietatis: imò quamvis fuerit celebratum per contractum dotis & artharum, quando sunt alia bona lucrata communia utriusque coniugi, de his poterit hac donatio fieri, cum sit honesta, & maritus non possit iuste priuare vxorem huiusmodi honestatis decore in ipsum equalem refundendo. Ita Molina 10. 2. de iust. d. 2. 4. Fagund. Decal. l. 7. c. 8. n. 11. & alij.

100
Cum his sententia Doctoribus.

Cum his sententia Doctoribus. Nam licet non sint vxoribus habenda plus iusto laxanda, imò restringenda: tamen si illa sese ab aliis licitis contineant, vt eam summam filiae nutriciae suae donent, aut alij personae ob gratitudinis remunerationem: tam amplam dotem potuit asserere vxor, vel tam copiosas vir potest facultates habere: vt dubitandum non sit posse id vel per partes vel simul elargiri. Certè Nauarrus & Cabedo loquuntur de aliis donationibus, quae, attentis facultatibus, sunt immoderate, & quae non sunt remuneratoriae, nec titulo elemosinae fiunt.

PROBL. XX.

Vxor tenetur, & non tenetur, post mortem viri in suam referre partem, quae ipso contradicente egenis parentibus v. gr. fuit impertita.

101
Nonnulli supponunt.

Suppono, vxorem, contradicente marito, posse parentibus egenis succurrere. Quia de iure naturali est, vt parentes filios, & filij parentes alant, quando illi de suo, aut aliunde alij non possunt. At licet vxores maritis teneantur obedire, id quidem est, quando ista, ac licita praecipiunt: hic autem iniusta ac illicita imperant, ius naturae contemnendo. Molina 10. 1. de iust. d. 2. 8. & 10. 2. d. 274. Lessi. l. 2. c. 12. dub. 14. n. 84. Nauarra de restit. l. 3. c. 1. n. 159. Iam requiro, vtrum vxor, quae contradicente marito sic succurrit parentibus, post illius obitum in suam partem id referre teneatur?

102
Tenetur sane.

Tenetur planè. Quia vxor parentem suum egentem de suo tenetur alere non de bonis communibus: illud autem solummodo vxoris dici potest, quod ad quantum ipsius pertinet; de hoc enim tantum post mortem liberè, & sine filiorum iniuria disponere valent, praecipue apud Castellae Regna. Sic Lessi. & Nauarra allegati.

103
Non tenetur.

Minimè tenetur in suam partem post viri obitum referre id, quod de bonis communibus sic fuerit absumptum, si matrimonium contractum dimidietatis fuit celebratum; si verò contractum artharum, ac dotis, soluendum est de bonis communibus superlucrat, si quae sunt ab illis durante matrimonio acquisita. At si non sunt, debet vxor id, quod ita cum parente in-

sumpsit, in partem, quae ei, dissoluto coniugio contingit, assumere. Ita Molina 10. 2. de iust. d. 274. Fagund. Decal. l. 7. c. 8. n. 19.

Horum opinio mihi omnino placet. Quia tunc sicut obligatio succurrendi parentibus, ita & onus computandi in partem suam planè recurrit vxori. Addiderim, si fratres vel sorores vxoris similiter egeant, posse, inuito marito, vxorem illos alere, cum, de suo, alij non possunt. Quia de re nullus addubitauit.

104
Hac placet opinio.

PROBL. XXI.

Si maritus bona communia sibi & vxori dissipet, tenetur, & non tenetur, matrimonio soluto, id in suam partem referre, in quo vxorem damnificauit.

Peccat quidem lethaliter maritus dissipans bona communia sibi & vxori, sed non tenetur, soluto matrimonio id in suam partem referre ad restitutionem. Quia non censentur lucra nisi illa, quae tempore mortis, inueniuntur, reliqua verò potuit maritus bene vel male, iuste vel iniuste administrare absque restitutionis obligatione; ad illum namque, dum viueret, summa rerum spectabat administratio. Sic Nauarra sup. c. 17. n. 5. citans Lupum in rubrica de donat. inter vir. & vxor.

105
Peccat sed non tenetur ad restitutionem.

Non solum lethaliter peccat dissipans communia bona, sed ad restitutionem quoque tenetur. Quia si contractum dimidietatis matrimonium celebratum fuit, dimidium bonorum post mortem viri pertinet ad vxorem; bona enim erant utriusque communia: si verò per contractum dotis, & artharum initum fuit, dimidia pars bonorum in matrimonio acquisitorum ad vxorem spectat, vnde ea rationabiliter iniuncta, irrationabiliter pro parte sibi attingente profunduntur, in quo maxime damnificatur. Qui autem est alteri causa efficae iniusta damni, tenetur illud ei restituere c. si culpa, de dolo, & damno dato. Ita Lessi. l. 2. c. 12. dub. 14. n. 87. Fagund. Decal. l. 7. c. 9. n. 1. Nauarra de restit. l. 3. c. 1. n. 114.

106
Ad restitutionem non tenetur.

Equidem si maritus bona sibi & vxori communia dissipet in usus meretricios & largas donationes ea profundens sine vxoris consentu expresse vel tacito, iniuria afficit vxorem, illi damnum pro sua parte inferendo: vnde coniugio soluto, tenetur ille id testamento exponens, & illius haeredes ad restitutionem vxori, vel suis haeredibus facient. Imò si vxor metuit, se difficile id posse ea recuperare via, potest licite clam compensatione uti, accipiendo tantum de mariti bonis, quantum de parte sua, se iniuncta, ille dissipauit; & ea summa detracta, iurare coram Iudice, ea tantum esse bona mobilia, quae ex marito vita functo remansere, & nulla alia extare. Nam cum debita computentur in bonis defuncti, verè iurat, & ad formalem iudicis intentionem respondet. Ideò enim Iudex sub iuramento illam interrogat, vt detrahis de bitis, de reliquo partitiones fiant, & vnicuique ius suum asseruerit. Nauarra ergo mihi opinio displicet.

107
Dissipet mihi Nauarra consentum in iuramento placet.

PROBL.

ELSCOBAR
Theol. Mor.
Tom. III. IV
E. IV

PROBL. XXII.

Parentes tenentur, & non tenentur computare in partem, de qua liberè disponere possunt, eas donationes, & moderatas elemosinas, quas minutatim in vitam gessere, ob damnum inde filiis resultans.

108 **T**enetur eas computare de quinta bonorum parte (de qua in Regno Castellæ liberè uti possunt) detrahendo. Quia l. 28. Tauri hodie 12. tit. 6. lib. 5. recopil. præcipitur, nè parentes in vita, vel in morte aliquid disponant nisi de suorum bonorum quinto, de quo liberè disponere tantum possunt, iuncta. l. 30. Tauri hodie 13. eodem tituli. decedenti, omnes donationes gratiosas de quinto esse extrahendas. Certe parum interest filiorum, si parentes per magnam quoriam simul, siue minutatim liberaliter disponant, cum æque vel illa via lædantur: præsertim quia in rebus concernentibus iustitiam minima etiam attenduntur, ut probat Pinel. in rubr. C. de rescind. vendit. numer. octavo, & vigesimo octavo. Nam ubi de lesione ac iure alterius agitur, in minimis etiam ratio esse habenda. Sic Tello ad l. 20. Tauri. num. 9.

109 **Minimè tenentur.** Quia cum pater verus ac legitimus administrator bonorum sit arcendus non est ab his, quæ recta, ac prudens bonorum administratio postulat: nec mater ab his, quæ vel infcio marito, iuste potest in pia opera distribuere. Ità Sanchez. tomo primo, de matrimon. lib. 6. cap. trigesimo octavo. numero undecimo. Angel. de melioram. l. 12. glof. prima numer. 26. Fagundez lib. 7. cap. 9. numer. 13. Molina tom. 2. de iust. d. 282. ubi appositè animadvertit, plus posse aliquantulum donare parentes minutatim, quam simul probabilem sententiam hanc, Gutier. part. 2. quæst. 68. appellat.

120 **Porro parentes non tenentur,** coniugio soluto, in suam partem computare donationes, & elemosinas prudenter factas pro modo substantiæ, ac pro qualitate personæ, & quas his attentis, postulat recta ratio & bonorum administratio fieri; sed pertinet ad sumptus communes ordinarios, & bonorum administrationem. Secus si prudentiæ limites excedant. Licet autem ubi agitur de lesione alterius contra iustitiam data, minima etiam sint attendenda, ut restituantur: id quidem verum est, ubi quis non est verus bonorum dominus, sed verus administrator, ut Prælat. Religionis in illicitis: secus in vero domino qualis est pater.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

CAPVT XII.

Circà furta vasallorum in Principes, famulorum in dominos.

PROBL. XXIII.

Quantitas minor duobus nummis aureis est, & non est lethale furtum vasalli respectu Regis, vel Principis.

MINOR quantitas est furtum lethale. Quia vnum argenteum esse quantitatem mortalem etiam respectu potentissimi Regis graues Doctores sentiunt. Sic Flamma part. 3. metho. cap. 9. Tolet. lib. 5. cap. 18. asserens vnum vel duos regales esse furtum lethale, etiam respectu Principum: sit pro ratione autoritas.

Minor quantitas duplici nummo aureo lethale furtum non constituit. Quia spectata liberalitate Principum, qui vasallos suos, instar filiorum, assilient diligere, non videtur minor hac quantitate posse assignari: nam hoc bonum est alicuius momenti, ac entitatis: & licet liberalitatis Regis, vel Principis exiguum videatur, tamen minimum non est respectu obligationum Principum: isto enim miles vnus dimidio mense certamini insudat. Ità Sotus l. 5. de iust. q. 3. a. 5. Fagund. l. 7. c. 10. n. 3. & alij ab ipso citati c. 1. n. 18.

Difficillimum planè est, certam quantitatem definire. Nam cum hoc ex variis pendeat circumstantiis, ac prudenti hominis arbitratu, quisque suum facile poterit sensu aliorum arbitratui præferre. Existimo igitur, duos ducatos, vel duplicem nummum mortale esse peccatum in furto vasallorum respectu Regis, vel Principis: furtum autè minoris quantitatæ veniale peccatum non excedere. Scio P. Suarium. to. 3. de Relig. l. 8. c. 6. Nauarram l. 30. de rest. c. 1. n. 35. Angelum v. Furtum. 33. & alios quantitatè vnus ducati pro mortali peccato in furto vasalli respectu Regis assignare. Sed nostrum iudicium æquum apparet, cum assignata à nobis quantitas nec ut exiqua peccet, nec ut laxa exorbitare videatur. Mei autem Toleti, & Hieronymi Flamma venia, primam sententiam, ut minimum scrupulosa parum probabilitatis habere crediderim.

PROBL. XXIV.

Lethalis quantitas in fortuna receptione Regis, vel filiorum Regis, potest, & non potest definiri.

Definiri quidè potest. Quia cū soleant Reges erga Augustas vxores liberaliores esse, imò liberalissimi: lethaler non delinquet, si infcio Rege, mille ducatos accipiat. donet: & Regis filius ducentos aureos etiam parentes ostendantur inuiti; nam id erit, quoad modum

non quoad substantiam. Sic Fagund. *Decal.* l. 7.
c. 10. n. 5. & 8.

115
Non potest
definiri.

116
Mesa senten-
cia.

Quando famulus via iuridica potest à domino exquirere, quod sibi debium denegatur: potest, & non potest id clam accipere sine furti reatu: incurrit & non incurrit excommunicationem latam contra occultos furatores.

117
Non potest.

118
Potest prof. in
etc.

119
Нос тенео.

Suar.to. 5. d. 4. set.
5. m. 8.

Servi, & ancilla possunt, & non possunt sine
furti reatu habere peculium, seu dominium de
rebus a se acquisitis: v. gr. si ancilla nihil domi-
nam defraudando, tempore ubi superfluenae a
debito servitio aliquid lucretur, vel servus si-
miter.

Possunt omnino. Quia quamuis quidquid
acquirunt serui, domino acquirant, maxime

Minimè possunt. Quia domini habent ve-
rum dominium in omnes seruorum suorum

* Ego quidem à communi hac mente rece-
do, & cum P. Molina, & Fagundez in priman

terunt aduere
* *
*

PROBL.

PROBL. XXVII.

Servi captiui possunt, & non possunt licite se se ipsos a suis dominis furari, siue fugere in patriam, aut in alia loca, ubi libertate possunt.

123
Nonnulli
mitt.

Premitto, illos, qui se vendiderunt, aut quos eorum parentes in necessitatibus consilii pro pretio iusto tradidere, & qui instar caularum pecorum possidentur, licite aufugere non posse, nec ad fugam iuari. Idem dixerim de illis, qui ob supplicia digna morte iuxta leges patrias ob culpas eorum, veras quidem, a suis Principibus fuere pro captiuis habiti & postea aliis venditi. Solum igitur hic sermo esse potest de iis, aduersum quos iustum gerimus bellum, siue sint Mauri, siue Turcæ, siue quicumque alij hostes iniustum bellum aduersum nos mouentes. Possunt ne hi licite se se ipsos a suis dominis furari, id est in loca tuta fugere, vt se a seruitute excutiant: possunt ne licite ad id ab alijs iuari?

124
Possunt aufu-
gere ad suos.

Mancia bello etiam iusto capta, vt Mauri, & Turcæ iuste ac licite possunt aufugere, & consilio ac re ad id ipsum iuari, modo in patriam, vel in alia loca ubi possunt libertate recedant: non tamen vt per Regna, seu loca, ubi sunt serui, diuagantur. Quia illi licite possunt fugere, si a dominis occidantur, vel mutilentur: Ergo & ad recuperandam libertatem, quæ æquæ est ac vita pretiosa, captiuitas enim est mors ciuili. Igitur qui ad vitandam mortem possunt fugere, sic etiam ad vitandam captiuitatem. Dixi. *Modo per Regna, aut loca, ubi captiui sunt, non diuagantur.* Quia dum in Regno dominorum suorum morantur, seruire tenentur: vnde consulentes & recipientes, tenentur damnum restituere: peccant enim contra iustitiam, nisi retineant, vt eos liberent ab iniusta dominorum diuexatione. Sic Nauarra de res. lib. 3. cap. 1. numer. 200. Alens. 3. part. quæst. 48. art. 3. numer. 2. Sotus l. 4. de iustit. quæst. 2. art. 2. concl. 3. Gregor. Lopez lib. 23. tit. 29. part. 3. Bañes 2. 2. quæst. 40. art. 1. Couarrua. lib. 1. v. ar. cap. 2. numer. 10. Azor. tom. 2. lib. 1. cap. 34. quæst. 3. Sa v. Bellum, numer. 7. Lessi. lib. 2. cap. 15. dub. 15. numer. 24. Faguud. Decal. lib. 7. cap. 12. num. 21.

125
Aufugere ad
suos non pos-
sunt.

Mancia, quæcumque iustum bellum gerimus minime possunt ad suos a nostra potestate aufugere, si in nostram captiuitatem deducantur: & eis dantes consilium, aut operam lethaliter delinquant, & ad restitutionem tenentur pretij, & damni. Quia domini eorum sunt possessores indubitati, ac legitimi, & ipsi fugiendo, se ipsos a dominis furantur, vt habetur lib. 1. c. de seruis fugitiuis & lib. 3. c. eodem. tit. Ibi enim statuitur, vt seruus deprehensus in fuga puniatur pedis mutilatione: at tam grauis pena iniuste sanè statueretur nisi serui lethaliter fugiendo delinquerent. Certe si iuste serui ad suos fugere possent, bellum ex parte vtraque iustum daretur: illi namque iuste possent aufugere, & domini illos iuste possent pedibus mutilare, aut trudere in carcerem, ne fugiant. Ita P. Molina rom. 1. de iust. d. 37. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

concl. 1. Nauar. sum. cap. 7. num. 63. Glossa cap. lus gentium dist. 1. Fortunius ad lib. Manumissio, col. 4. D. Antonin. part. 3. tit. 3. c. 6. §. 4. Turrecrem. in cap. iugentium, dist. 1. Syluest. v. seruus, quæst. 3. dist. 2. Fauten cap. 1. & 2. si quis seruum 17. quæst. 9. ubi dicitur peccare lethaliter, & ad restitutionem teneri iuantes, & hortantes seruos ad fugam.

Primam sententiam fortiori harentem fundamini teneo. Nam dominos iustos esse eorum seruorum possessores fateor: non tamen absolute, sed sub certa conditione, & cum quodam addito, nempe, si possunt fugere ad suos, fugiant: si uero victus ac damnatus ad tritremes post iustam sententiam iuste in carcere detinentur, & in tritremibus vinciuntur: & tamen etiam iuste ac licite aufugunt, cum carcera-rij quidem damno, si possunt. Imò etiam si serui in bello iusto capti, consensissent pacto persistendi in seruitute, haud tenentur illud seruare: quia metu mortis fuit præstitus illa consensus. Secus dixerim de illo, qui se vendidit, liberè privilegio libertatis renun- ciando.

126
Primam
sententiam.

PROBL. XXVIII.

Quando constas dominis huiusmodi seruorum ad suos aufugere: possunt, & non possunt licite ob id ab eis puniri.

Possunt eos domini punire, non quod serui peccent fugiendo, sed quia hoc privilegium de fuga videtur illis concessum cum hoc onere in dominorum fauorem. Sicut in carcerati licite possunt fugere, & carcerem comminuere: & tamen si deprehendantur, iuste puniuntur, lib. 1. ff. de effractorib. Sic Lessi. lib. 2. cap. 15. dub. 5. numer. 27.

Minime eos domini licite punire possunt ob fugam huiusmodi initam. Quia posse eos licite aufugere ad suos habetur expresse lib. 23. tit. 14. part. 7. in Regis Castellæ ibi: Si seruus Maurum fugiat in Mauritaniam, & ibi pedem saluus ponat: manere liberum volumus, etiam si postea ad Christianos redeat. Ergo dominus non poterit licite seruum punire in fuga deprehensum, quam privilegio legis potest licite intrare. Ita nonnulli, quos preslo nomine affert Fagundez Decalog. lib. 7. cap. 12. numer. 25. & ipse videtur eorum sententiam herescere.

Crediderim tamen licite posse dominos seruo inferre supplicium iuste fugienti. Quia eis non constat, an seruus ad suos aufugiat, qui potest fugam ad diuagandum per loca seruitutis accipere.

127
Possunt puniri.

128
Licite ob id
puni non
possunt.

129
Hæc prius
sensit.

CAPVT XIII.

Circà Religiosorum furta.

PROBL. XXI X.

In furtis Religiosorum ex Monasterij bonis est, & non est peccatum lethale minor quantitas, quam necessaria est ad lethale peccatum in filiorum familiis furtis.

130
Minor quantitas necessaria est, quam in filio.

MINOR quantitas in Religiosorum furtis ad lethale peccatum sufficit, quam ad filiorum lethale furtum. Quia Religiosi non inter filios, sed inter seruos seu famulos computantur: cum quidquid acquirunt, acquirunt Monasterio, sicut serui, qui quicquid acquirunt, dominis acquirunt, non sibi. At minor quantitas sufficit ad lethale seruorum furtum, quam ad lethale furtum filiorum. Adde, Superiores grauius castigant Religiosi furtum, quam patens furtum filij, in quo se plus inuitum ostendit. Sic nonnulli Iuniperi, quos pressio nomine affert. Fagundez Decalog. lib. 7. capit. 5. numer. 1.

131
Non sufficit minor quantitas in furtis.

Non sufficit minor quantitas ad furtum lethale Religiosorum, quam ad lethale filiorum furtum. Quia Religiosi respectu suorum Monasteriorum inter filios, non inter seruos, vel famulos computantur, cum de bonis Monasterij tanquam filij alantur, & uti filij, non ut serui tractari debeant. At ad lethale filiorum furtum maior requiritur quantitas, quam ad furtum lethale seruorum. Ita Sanchez lib. 7. de Relig. cap. 21. numer. 31. Rebel. lib. 3. de iust. part. 1. question. 15. section. 3. numero 22. Grassi part. 1. decis. lib. 3. cap. 5. numero 51. Fagundez ibidem, numer. 2.

132
Hoc mihi certum.

Hoc mihi certum. Cum igitur de Religiosis sicut de filiis ratiocinatum sit, quantitatem necessariam ad lethale eorum furtum iam indico. Cum Monasteria plerumque egena sint, & Religiosi paupertatis loco adstringantur, non pro filiis ditissimorum hominum, sed pro filiis eorum, qui mediocri pollent facultate, eos quoad furtum regulare debemus. Vnde uti superius de hisce filiis diximus non peccare lethaler, si a parentibus inuitis clam vrentur quinque, aut sex argenteorum valorem ob rationabile praesumptam eorum voluntatem, ita de Religiosis dixerim, quantitatem maiorem quinque, aut ad summum sex argenteis furtum mortale constituere, nisi alia minor fuerit speciatim à Superioribus assignata. Certe licet Superiores minora Religiosorum furta grauius quandoque ferant, & seuerius corripiant, quam parentes, in quo se ostendunt inuitos: ad id quidem est, quoad modum clam accipiendi, & ob Sacrilegium veniale ob paupertatis votum, ac Regularis vitae institutum: non verò quoad substantiam praesumendum

est enim eos velle eam concedere facultatem, si ab eis efflagitaretur. At si id egerent quoad substantiam, irrationabiles sunt grauius autem venialiter Religiosi delinquent id gerentes, ob vitae Regularis perfectionem.

PROBL. XXX.

Religiosus minutatim furto accipiens quantitatem quinque vel sex Regalium, quae furtum graue constituit, peccat, & non peccat lethaliter mox, ac ultimo furtiolo eam quantitatem attingit.

Lethaler non peccat. Quia obiectum ultimi furti non est tota summa ad culpam lethalem requisita, & reliqua furta iam praeterite, quorum summa similiter quantitatem mortalem non attingebat, vnde nulla remanet ratio, ob quam mortale esse dicamus cum praeterita furta ad mortale non sufficiant, & acceptio ultimi hinc, & nunc mortalis non sit, & sit obiectum huius furtioli modo facti. Deinde quia in penalibus, & odiosis non fit poenarum coactatio, nec multi casus modici efficiunt vni ad poenam mortis sufficientem, ut docet Iason ad l. si idem cum eodem, numer. 5. & 4. ff. de iurisd. domini. Indio. & Claudius numer. 1. & 2. Sic Nauar. sum. cap. 17. numer. 139. Vega in Trident. lib. 14. Grat. part. 1. decis. lib. 3. cap. 5. numer. 51. Lessi. lib. 1. cap. 2. dub. 8. numer. 451. Carbon. de restit. qu. 3. fine.

Peccat lethaliter in illa vltima rei paruae acceptione si ad praecedentia animaduertat. Quia vltima acceptione posita, notabile damnum existit: & ea ablata, cessat, & quicumque animaduertit, ex actu suo leui subsequi alteri notabile damnum, illud gerendo, mortaliter delinquit. Et quia paruae quantitates in materia furti in vnum coalescunt. Ita Sotus l. de iust. qu. 4. art. 3. Sanchez lib. 7. sum. cap. 21. numer. 6. Medina 1. 2. q. 88. art. 4. Valq. ibi. d. 146. cap. 2. n. 5. Rodrig. tom. 1. sum. cap. 150. numer. 8. Vlent. 2. 2. qu. 10. d. 5. punct. 5. Fagund. Decal. lib. 7. cap. 5. numer. 4. Nauarra de restit. lib. 3. cap. 1. part. 1. dub. 5. numero 52. Tolet. libro 5. capite 16. numero 5. Rebel. de iust. part. 1. libro 3. quast. 15. sect. 4. numer. 30.

Probabiliorem sententiam hanc esse iudicari. Nam etsi obiectum vltimae acceptionis per se acceptum, & ab aliis seunctum sit veniale: at ut adiungitur cum aliis praecedentibus furtis notabilem efficit quantitatem, & notabilem Monasterio damnum infert. Religiosus igitur minima accipiens ex Monasterij bonis, & sibi approprians, aut conferens externis absque Superiorum facultate, quando in vltimo furtiolo ad notabilem peruenit quantitatem, lethaliter delinquit.

* *

PROBL.

PROBL. XXXI.

*Prælati, ac Superiores locales Religionis,
verbi gratiâ, Abbates, Priores, Recto-
res, Abbatiffæ, &c. possunt, & non
possunt sine furtu reatu dare domesti-
cis, & externis singulis mensibus duos,
aut tres aureos de Monasterij facultati-
bus.*

136 *Possunt hoc*
Prælati loca-
les sine furti
reatu.

Possunt Superiores in pia opera expendere, quod dare singulis mensibus sine furti periculo duos aut tres nummos aureos. Quia credendum est Prouinciales, & Generales tacite saltem huiusmodi Prælatorum localium facultati annuere, que videtur ad rectam administrationem pertinere. Sic aliqui, quos tacito nomine refert Azor. rom. 1. libr. 12. cap. 12. quaest. 4.

137 Minime id Prælati locales possunt pro cau-
sa quantumvis pia de facultatibus Monaste-
rij aut Collegij plus quam decem aureos, vel
vna vice, vel minutatim impetire subditi;
aut externis, (quantitas enim maior donanda
ad Provinciales pertinet, qui habent amplio-
rem iurisdictionem, & quasi Episcopalem.)
Quia si huiusmodi facultas Prælato locali in-
esset, ea posset cum maximo Monasterij, aut
Collegij damno abuti. Ita Corduba *sum. g. 54.*
dub. ult. dicto 1. Ludou. Lopez *par. 1. Instr.*
cap. 1 §. 5. & lib. 2. de contract. cap. 40. Hieron.
Flamma *par. 3. metho. cap. 13. §. 1.* Nauarra *de*
resist. lib. 3. cap. 1. part. 3. dub. 1. fin.

138
Hoc existimo
prudencia de
finiendam
arbitrio.

Ego quidem existimo, quantitatē quæ ad
Prælati localis libitum potest sine furtive reatu
de facultatibus conuentus expendi, arbitrio
prudētis definiendam esse. In ea autem arbi-
tranda hæc debere considerari iudicari: opes;
ac facultates Monasterij, dignitas Prælatu-
ra, vices occurrentes, ac quantitas quæ in singu-
lis impenditur, qualitas personarum, quibus
elemosyna donanda, abundantia, vel penuria
terræ, Religionum, ac Superiorum consuetu-
do, & alia huiuscemodi. Quod à P. Sancio ro.
2. Decalog. lib. 7. cap. 19. num. 42. Molina tom. 2.
de iustit. 2. 276. ac Suario tom. 3. de Relig. libr. 8.
cap. 15. num. 13. didici.

PROBL. XXXII.

Religiosus expulsus acquirens sibi non libe-
ratur à furti reatu, quicquid acquirit, acquirit
& non acquirit Monasterio.

139
Nonnulla
suppono.

Suppono ex communi Doctorum Religio-
sorum professum expulsum nihil tanquam
suum sibi sine furti reatu acquirere posse,
neque habere dominium earum rerum, quas
post electionem in saeculo acquirit. Quia ma-
neret verè Religiosus tribus viti substantiali-
bus adstrictus, licet in voto paupertatis, &
obedientiae non ita obligetur, ac si in Mona-
sterio maneret. Quæserim igitur, cuiusnam ac-
quirat? An Monasterio?

140 *Non acquirit Monasterio.* Non acquirit Monasterio. Quia non est actu Monasterij membrum, nec illi subiectus.

nec de illius bonis alitur. Vnde si sit Religio-
sus exemptus acquirit Pontifici summo; si non
sit exemptus, sed subiectus Episcopo, acquirit
Episcopo, cuius est subditus. Sion Navar. com-
mento 2. de Regular. num. 33.

Probabilis prima sententia est, sed secundam probabiliorē, tenendamque iudico. Atamen licet Religiosus expulsi non habeat dominium eorum bonorum, quæ in saeculo post ejectionem acquirit, habet vsum, & commoditatem, & administrationem eorum. Quia quoad victum, & vestitum, &c. à Monasterio non pendet. Possum autem licet & validè, dum vivunt, docare ad licita & honesta quicquid voluerint verbi gratia, ad dotem puellarum, ad capellæ instructionem, ad subveniendū egenis propinquis, ad redemptionem captivorum, &c. Hæc enim omnia ratione huiusmodi vsum, & administrationis à Religione dū eiciantur, eis tacitè concedi censetur. Non tamen possunt testari, quia testandi potestas voto paupertatis repugnat. Lege Sancium *tom. secundo à Decalog. lib. 6. cap. 9. num. 46.*

PROBL. XXXIII.

*Si Religiosus eietta aliquid in illicita expendat,
ille, qui ab eo accepit, tenetur, & non
tenetur ea Monasterio resti-
tuere.*

Tenetur quidem. Quia huiusmodi eieci
non sunt domini, sed administratores ad
usum tantum pios, licitos, & honestos: nec Su-
periores Religionis, nec ipsa Religio eis pos-
sunt concedere facultatem aliquid ad vilius il-
licitos expendendi, vt suppono extract. de Re-
ligionis statu vltimo Volum. meæ Theologiæ
Moralis subiuciendo. Sic nonnulli, quorum
sententiam valde esse probabilem docent.
Lefsi. lib. 2. cap. 4. i. dub. 1. num. 11; & Sanchez
tom. 2. Decalog. lib. 6. capite 9. numero 46. Fauet
Clement. 1. de statu Monach.

Non tenetur qui accepit, restituere Monasterio. Quia eiectus valide potest (si non licet) bona, quorum administratione fungitur, in
 Eg. illicita

illicita expendere; tota enim commoditas, usus ac dispositio illorum bonorum, et dum vivit, à Religione relinquatur, ac si Religiosus non esset. Ita Sanch. citatus, num. 47. Lessi. num. 113. Molin. tom. 2. de iust. d. 276. § d. 520.

¹⁴⁵ Certum ferè mihi, hoc probabilius esse, credere scilicet, huiusmodi effectos ita se habere, ac si non addit, cui in ea parte pareant, & cuius ductum sequantur. Unde quoad acquisitionem, & alienationem illorum bonorum perinde se habent, ac si sui iuris essent, & dominium illorum bonorum haberent. Et quamvis dum in Religione manebant ea facultas tam ampla eis licite, aut valide eis concedi nequebatur per expulsiōem eo ipso illis veluti à iure datur, cum iam pro tunc non maneat perfectè voto paupertatis tam stricte illigati. Peccatum vero, quod in illa illicita expensione committunt, non est Sacrilegium contra paupertatis votum, sed est instar peccati, quod seculares alij perpetrant sic illicitè sua bona expendentes: cum ipsi de huiusmodi bonis possint in vita dispendere, ac si merè seculares essent. Vti docet Sanch. ubi sup. num. 48.

PROBL. XXXIV.

Furtivus est, & non est Religiosus, qui volenti sibi aliquid notabile largiri, orat, ut alteri sui contemplatione donet.

¹⁴⁶ Est furti reus.

Est furti planè reus. Quia Clemens VIII. prohibuit Religiosis munera donationes præter leviore quæque esculenta, & poculenta, seu ad devotionem, & Religionem pertinentia munuscula; nam in eo motu proprio, §. Id autè, in fine, dicitur: Prohibemus Religiosis missiones munerum non solum per se, verum etiam per alios directè, vel indirectè. At hæc videtur indirecta donatio: perinde enim videtur esse, ac si Religiosus tacite acciperet, & mittat amico, aut consanguineo, nam quod mea sit causa, meum quodammodo dicitur. Præterea ait, ff. de edendo; & consequenter etiam paupertatis voto adversatur, cum Religiosus disponat, & acquirat absque Superioris licentia; per votum enim hoc non solum, non potest Reli-

giosus sibi acquirere, sed nec alteri. Et quidem si hoc non sit indirectè dare, non apparet, quid per indirectam donationem intelligamus. Præterea quia l. 2. ff. de calumniar. ait: Non refert, an ipse pecuniam acceperit, an alij inserui dari. Tandem quia donata viro ab vxoris consanguineis censentur in dubio donata vxori, ut docet Sanch. lib. 6. de matrim. d. 26. num. 11. Ergo donata ab externo consanguineis, vel amicis Religiosis, eius intuitu Religioso donata censentur. Sic nonnulli, quos presso nomine indicat Fagund. l. 7. de cal. lib. 7. cap. 7. num. 1. & 2. Igitur est reus furti Monasterium prius eo, quod externo cuidam eius contemplatione fuit impensum.

Non est reus furti. Quia quando Religiosus offerenti, ac volenti sibi dare munus, dicit: ¹⁴⁷ *Acceptare non possum, nec ea re indige; sed gratum mihi facies, si consanguineo, vel amico pauperi largiaris, nihil acceptat, nec expresse, nec tacite, imò inhabilitatem suam ad acceptandum profiteretur, sed tantum intercedit, ac rogat, ut ille alij donet.* At si Religiosus prius expresse, vel tacite acceptaret, & postea dari amico peteret, tunc nec à furto, nec à voti paupertatis violatione excusaretur; non à furto, nam per acceptationem res Monasterio acquiritur: quidquid enim Religiosus acquirit, non sibi, sed Monasterio acquirit: & sicut furti esset reus donando aliquid ex bonis iam à Religione acquisitis: ita & hoc donando, quod iam per acceptationem illius Religioni acquisitum manet, dum Superior tali acceptationi non contradicit, qua in re nullus prudens Superior contradicere censetur; non à voti paupertatis violatione, quia sine licentia donat. Ita Fagund. Decal. lib. 7. cap. 7. numer. 3. & 4. Sanch. lib. 6. de matrim. d. 4. num. 7. Sola libel. quo motum proprium Clement. VIII. exposuit, num. 73.

Idem censeo adiciens, huiusmodi Religiosum, qui rem sibi donatam absque vlla causa acceptare non vult, sed rogat alteri impendi, contra charitatem delinquere; priuat enim eo munere Monasterium. Causam tamen iustam non acceptandi crediderim esse, nè Superior cogitet Religiosum nimiam cum externis familiaritatem habere, maxime si ob id aliquid in Religione incommode patiretur.

¹⁴⁸ Idem censet.